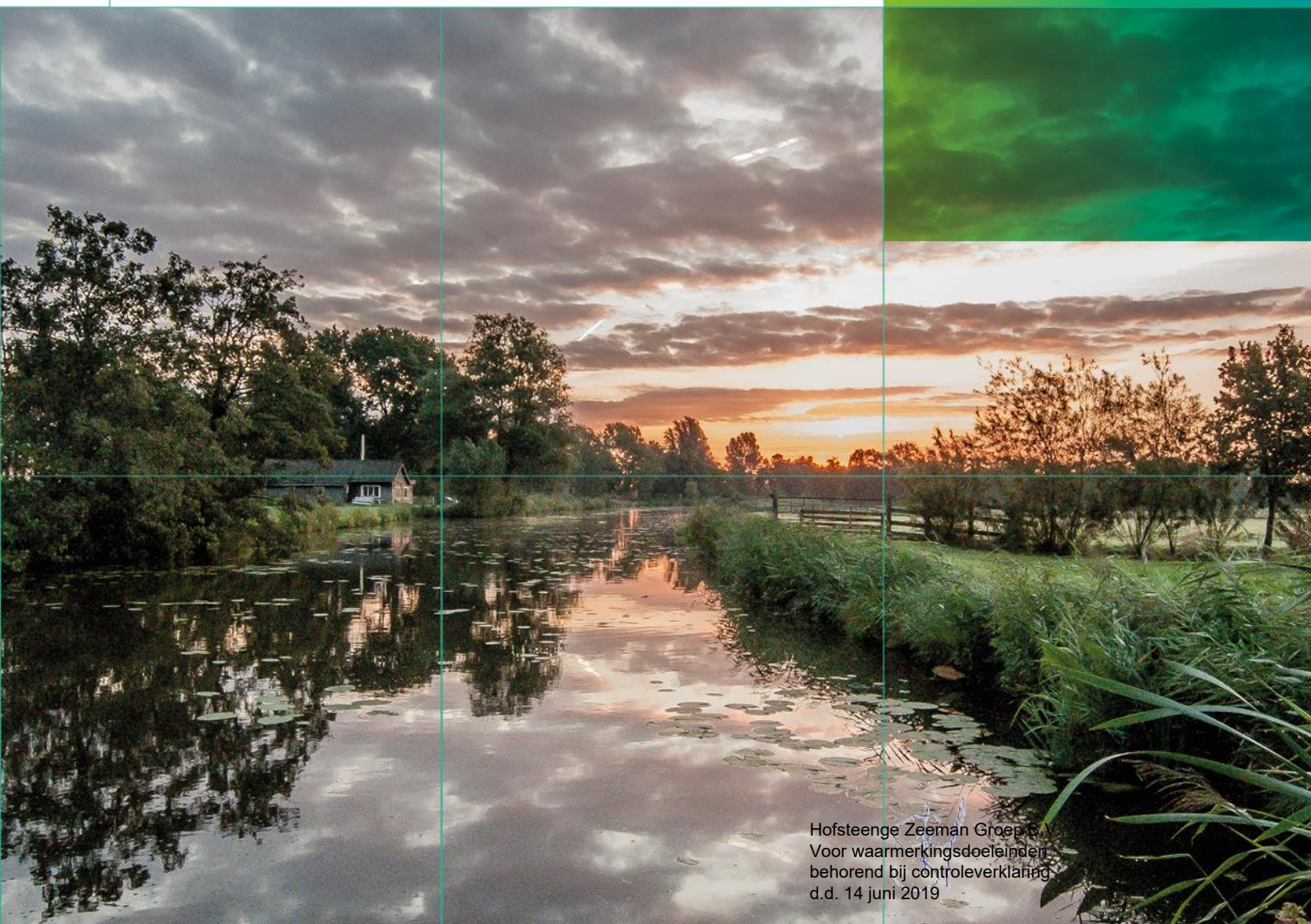

Jaarstukken 2018

Gemeenschappelijke regeling **FUMO** (Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing)

Inhoudsopgave

1	Bestuurlijke samenvatting.....	5
2	Leeswijzer	7
3	Programma's Basistaken en Aanvullende taken	8
3.1	Inleiding op de programma's Basistaken en Aanvullende taken	8
3.2	Programma Basistaken	9
3.3	Baten en lasten basistaken	14
3.4	Programma Aanvullende taken	15
3.5	Baten en lasten aanvullende taken	18
4	Overzicht overhead/ programma bedrijfsvoering	19
4.1	Toelichting overhead	19
4.2	Baten en lasten programma bedrijfsvoering	24
4.3	Overzicht algemene dekkingsmiddelen.....	25
5	Paragrafen.....	26
5.1	Paragraaf bedrijfsvoering	26
5.2	Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	26
5.3	Paragraaf financiering	27
6	Jaarrekening 2018	28
6.1	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	28
6.2	Balans per 31 december 2018	30
6.3	Toelichting op de balans	31
6.4	Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2018.....	37
6.5	Toelichting op de rekening van baten en lasten.....	38
6.6	Vermogensmutaties.....	45
6.7	Overige gegevens	45
7	Bijlage I: Risicoanalyse	50
8	Bijlage II: Overzicht taakvelden	53
9	Bijlage III Stand van zaken kwaliteitscriteria	54

1 Bestuurlijke samenvatting

2018 was een jaar waarin flinke stappen zijn gezet. En daar zijn we trots op. De FUMO startte in 2017 met het traject van doorontwikkeling naar FUMO 2.0. Dit verandertraject is in 2018 op stoom gekomen. Kenmerkend voor het verandertraject is dat de deelnemers en de FUMO in gezamenlijkheid werken aan verbeteringen. Samen ontwikkelen vraagt van alle partijen inzet en de bereidheid om tot een optimaal resultaat te komen. De ervaring in het afgelopen jaar was dat dat niet vanzelf gaat.

Doorontwikkeling FUMO 2.0

Voor resultaten binnen de FUMO organisatie geldt dat deze al snel als 'gewoon' worden beschouwd:

- De kaderbrief vinden we nu bijvoorbeeld vanzelfsprekend, maar dat was het niet. Het biedt een doorkijk op ontwikkelingen waar de FUMO voor staat en de financiële implicaties daarvan;
- Aan alle afdelingen binnen de FUMO zijn budgetten toegekend. In maandelijkse budgetgesprekken houden we zicht op de voortgang en bestedingen. Daardoor zijn we beter in control.
- Er is stevig ingezet om de 'basis op orde' te brengen. We zijn in 2018 ver gevorderd met het herijken van de werkprocessen, zodat onze medewerkers hun taken volgens uniforme processen kunnen uitvoeren. Daarbij hebben we processen niet op zichzelf bekeken, maar als onderdeel van het geheel. Tegelijkertijd worden de processen in ons geautomatiseerd systeem (het LIS) ingebouwd en zijn tekstblokken in vergunningen, meldingen en toezicht brieven herschreven in begrijpelijk taal. De verwachting is dat wij dit belangrijke project in de eerste helft van 2019 afronden.
- Als FUMO hebben we in beeld op welke deskundigheidsgebieden onze organisatie wel of (nog) niet voldoet aan de VTH-kwaliteitseisen. We besteden gericht aandacht aan bijscholing van onze medewerkers. De FUMO kan daardoor steeds beter aan de kwaliteitscriteria voldoen.
- De beleidsmatige uitvoeringskaders van de provincie en de gemeenten zijn toegankelijk gemaakt voor onze vergunningverleners en toezichthouders. Deze zijn te vinden in een 'digitale boekenkast'. De gemeenten en provincie blijven verantwoordelijk om deze uitvoeringskaders actueel te houden.
- Bij de bestuursconferentie in de Dairy Campus te Leeuwarden is de wens uitgesproken om te werken aan een eerste proeve van een Fryslânbreed Uitvoeringsprogramma. Deze eerste proeve is door een ambtelijke werkgroep ontwikkeld en door het algemeen bestuur in december vastgesteld. De kern van dit uitvoeringsprogramma is dat de focus méér ligt op effecten en minder op uren en aantal. Wordt Fryslân schoner en veiliger? Verbetert het naleefgedrag van bedrijven? Dàt zijn de vragen waar we antwoord op willen kunnen geven.

Kortom: er is veel voortgang geboekt. Maar er is ook nog het nodige te doen!

Nog een slag te maken

Er is inzet geweest om op een aantal 'lastige' onderwerpen voortgang te boeken. Het gaat dan bijvoorbeeld om aanpassingen in de governance van de FUMO, de totstandkoming van nieuwe kentallen of het vraagstuk rondom mandatering. Dit blijken lastige onderwerpen, omdat de wensen en belangen tussen de deelnemers van de FUMO uiteen lopen. De opgave is dat de FUMO en haar deelnemers elkaar op deze onderwerpen gaan vinden. Dat vraagt bereidheid en inzet van alle partijen.

Tegelijkertijd constateren we dat een aantal noodzakelijke zaken nog niet op orde zijn of dat budget voor voorzieningen ontbreekt. Zo zal de FUMO nog de nodige inspanningen moeten verrichten om aan nieuwe regels op gebied van privacy (AVG) te voldoen.

Uitvoering gaat door

De uitvoering gaat ondertussen door. Dat kenmerkt onze uitvoeringsorganisatie. We steken niet onder stoelen of banken dat het tegelijkertijd ontwikkelen en de uitvoering geven aan onze kerntaken, een wissel trekt op onze medewerkers. De werkdruk wordt als hoog ervaren. Door de krapte aan deskundig personeel op de arbeidsmarkt maken we noodzakelijkwijs meer gebruik van externe inhuur dan we eigenlijk zouden willen.

In 2018 besteden we op diverse manieren aandacht aan het terugdringen van ziekteverzuim. Dat blijft nog steeds hoog. De vele veranderingen binnen onze organisatie en onrust rond de FUMO dragen daar aan bij.

Onze prestaties verbeteren. De afdeling Toetsing en Vergunningverlening heeft in 2018 meer vergunningen verleend en meldingen afgehandeld dan verwacht, de afdeling Toezicht en Handhaving heeft de werkafspraken op basis van een bijgestelde, realistische norm afgelopen jaar weten te realiseren. We weten steeds beter hoeveel, welke en waar milieuklachten zijn en de grip op de afhandeling van deze klachten is verbeterd. De afdeling Specialistisch Advies adviseert de vergunningverleners en toezichthouders. Het volume aan incidentele opdrachten die wij op verzoek van onze deelnemers uitvoeren is gegroeid.

Financieel resultaat

In financiële zin sluit 2018 met positief resultaat van € 448.000. In hoofdlijnen wordt het voordelige resultaat verklaard door:

Omschrijving	Bedrag	Voordeel/nadeel
Hogere baten uit extra opdrachten	€ 400.000	voordeel
Hogere baten uit Brikstaken	€ 342.000	voordeel
Hogere loonkosten (vaste medewerkers en inhuur)	€ 260.000	nadeel
Overige kosten en onvoorzien	€ 34.000	nadeel
Totaal	€ 448.000	voordeel

Personele verandering

Na de laatste gemeenteraadsverkiezingen bestaat het algemeen bestuur van de FUMO voor ongeveer de helft uit nieuwe leden. Het dagelijks bestuur kent eveneens twee nieuwe leden: de heren Anko Postma (wethouder Opsterland) en Jaap van Veen (wethouder Heerenveen). Mevrouw Marga Waanders (burgemeester Waadhoeke) is opnieuw tot voorzitter van de FUMO gekozen.

Per 1 november is de heer Pieter Hofstra benoemd als secretaris/directeur van de FUMO. Hij volgt de heer Ron van der Helm op die als interim-directeur sinds september 2016 het traject van doorontwikkeling heeft opgestart en leiding aan de FUMO heeft gegeven.

2 Leeswijzer

In deze jaarstukken wordt inzicht gegeven in de voortgang van het realiseren van de doelen en prestaties uit de programmabegroting 2018. Naast de bestuurlijke samenvatting zijn in de jaarstukken het jaarverslag en de jaarrekening opgenomen. Hierbij is, in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften, de indeling van de begroting 2018 gevolgd.

In de tabellen zijn de realisatiecijfers over het jaar 2018 opgenomen. De lasten en de baten zijn gepresenteerd als positieve bedragen in hele euro's.

De jaarstukken zijn opgesteld naar de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) daaraan stelt. In de bestuurlijke samenvatting is op hoofdlijnen ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten in 2018. In hoofdstuk 2 zijn de programma's van het primair proces opgenomen: het programma Basistaken en het programma Aanvullende taken. Hierin worden de doelen en prestaties toegelicht. In hoofdstuk 3 is het programma Bedrijfsvoering opgenomen onder de noemer Overzicht Overhead.

Hoofdstuk 4 gaat in op de volgens het BBV verplichte en voor de FUMO relevante paragrafen, te weten:

- Bedrijfsvoering
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Financiering

Hoofdstuk 5 bevat de jaarrekening 2018 met daarin de waarderingsgrondslagen, de balans per 31 december 2018 met toelichting en het overzicht van baten en lasten met toelichting.

Tevens is in hoofdstuk 5 de aanvullende (o.a. wettelijke verplichte) informatie opgenomen.

3 Programma's Basistaken en Aanvullende taken

3.1 Inleiding op de programma's Basistaken en Aanvullende taken

Het takenpakket van de FUMO is opgedeeld in basistaken en aanvullende taken (zowel plustaken als incidentele taken).

De gestelde doelen in de programmabegroting waren:

- Uitvoering geven aan wettelijke taken, waarbij rekening wordt gehouden met geldende regelgeving en beleidskaders. Per deelnemer kan het beleid verschillen.
- Het op professionele wijze leveren van hoogwaardige diensten en producten aan onze deelnemers tegen een goede prijs-kwaliteitverhouding, waarbij er sprake is van verder toenemende productie.
- Het actief volgen van ontwikkelingen binnen de verschillende taakonderdelen en deze vertalen naar producten en diensten voor de deelnemers. Dit omvat de ontwikkeling op gebied van beleid en regelgeving, inhoud, technieken en methoden.
- Met inbreng van de Friese kennis en ervaring een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van beleid en regelgeving op lokaal, regionaal en landelijk niveau.

Ten aanzien van de gestelde doelen kan het volgende opgemerkt worden. Het uitvoering geven aan wettelijke taken, rekening houdend met geldende wet- en regelgeving is corebusiness van de FUMO. Daar waar de FUMO geen mandaat heeft, worden de werkzaamheden als advieswerk uitgevoerd. Vervolgens is het aan het bevoegd gezag of zij het advies overneemt of wil afwijken. De FUMO heeft geen inzicht in kwantitatieve gegevens ten aanzien van afwijkende besluiten t.o.v. het gegeven advies. Het beleid per deelnemer is verschillend en soms ook lastig vindbaar.

De omvang van de productie blijft een punt van aandacht. In 2017 is de zogenaamde Fryske Norm losgelaten om meer rust in de organisatie te krijgen en te werken aan een verdere opbouw. Met deelnemers zijn afspraken gemaakt over de te realiseren doelen op basis waarvan een jaarprogramma is opgesteld.

Vakinhoudelijk houdt de FUMO actief de ontwikkelingen bij binnen de verschillende taakonderdelen. Voor de provincie heeft de FUMO deelgenomen aan een aantal werkgroepen waarmee zij een bijdrage levert aan de ontwikkeling van beleid op provinciaal en landelijk niveau. Het gaat vooral hier om provinciale verordeningen en de omgevingswet.

Productie en formatie

	Begroting 2018	Realisatie 2018	Realisatie 2017	Realisatie 2016
Formatieve bezetting (gemiddeld) (fte)	93	106	107	108
Aantal productieve uren	131.000	128.000	126.000	135.000
Aantal niet-productieve uren	44.000	72.000	74.000	70.000
Totaal aantal uren	175.000	200.000	200.000	205.000
Gemiddeld totaal uren per fte	1.872	1879,2	1.869	1.876
Aantal productieve uren per fte	1.400	1.204	1.178	1.235
% productief (tov totaal aantal uren)	74,9%	64,0%	63,0%	65,9%
% productiviteit (tov begroting '18)	100%	86%	84%	88%
Ziekteverzuim	5,00%	6,35%	7,40%	7,17%

In de begroting 2018 is voor de medewerkers in het primaire proces gerekend met een productiviteitsnorm van 1400 uur per fte. Procentueel betekent dit een productiviteitsnorm van 74.9% In 2018 is in het kader van het programma begroten en verantwoordt deze norm losgelaten en is besloten om een productienorm van 1340 uur per fte te hanteren. Onder meer als gevolg van het organisatie ontwikkelingstraject FUMO 2.0 is besloten dat deze norm pas in 2021 gerealiseerd hoeft te

worden. In de jaren 2018 t/m 2020 geldt een lagere norm. Voor 2018 is deze vastgesteld op 1.265 uur per fte.

De gerealiseerde productiviteit bedraagt 64% (1.204 uur per fte). Dit betekent dat de bijgestelde doelstelling niet is gehaald. Dit komt onder meer door het hogere ziekteverzuim, maar ook doordat er veel indirecte uren zijn besteed aan het project LIS, hetgeen de productiviteit drukt.

In totaliteit zijn er in 2018 200.000 uren geregistreerd door medewerkers uit het primaire proces. Dit ligt in lijn met de productie van 2016 en 2017, maar een stuk hoger dan de begrote uren. De oorzaak hiervoor is de hogere bezetting. Het aantal productieve uren ligt in lijn met de begroting en eerdere jaren, maar het aantal niet-productieve uren was met 72.000 aanzienlijk hoger dan begroot.

De bezetting voor het primaire proces is uitgekomen op circa 106 fte. De hogere formatieve bezetting ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door de uitvoering van extra, niet begrote incidentele opdrachten en de inzet voor interne projecten zoals LIS en FUMO 2.0.

Met deze opdrachten, met een omvang van circa € 1,2 miljoen is extra formatie gemoeid van circa 13 fte. Een deel van de formatie wordt conform de begroting bezet door inhuurmedewerkers. Deze flexibele schil bedraagt op begrotingsbasis 5% van de formatie van het primair proces. In werkelijkheid bedraagt de flexibele schil circa 15%, zoals in onderstaande tabel is weergegeven.

Afdeling	Vast	Flexibele schil	Totaal	% Flexibel
Vergunningverlening	27,5	11,4	38,9	29,3%
Toezicht en Handhaving	42,9	1,8	44,7	4,0%
SPA	19,6	3,0	22,6	13,3%
Totaal	90,0	16,2	106,2	15,3%

Het ziekteverzuim is relatief hoog. Het gemiddelde ziekteverzuim over 2018 bedraagt 6.35%. FUMO werkt hard om deze ongewenste situatie te veranderen. De verzuimcijfers zijn nader geanalyseerd en de in 2017 ingezette verbeteringen naar aanleiding van een enquête zijn ingezet. Kern hiervan is het vergroten van de aandacht voor en waardering van de medewerkers. Zo is bijvoorbeeld in 2018 de herijkte HRM-cyclus ingevoerd waarbij vooraf met medewerkers duidelijke afspraken en verwachtingen worden bepaald. Er is ingezet op verbetering van informatievoorziening, versterking van de helderheid in taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende functionarissen binnen de FUMO zijn vastgelegd. Medewerkers worden verder nauw bij het ontwikkeltraject betrokken. Door voorts stevig te investeren in “de basis op orde” (o.a. het verder stroomlijnen van processen) is gewerkt aan het terugbrengen van stress verhogende aspecten. Door het uitvoeren van een werkbelevingsonderzoek, nadere analyse op (de aanloop naar) lang- en kortdurend verzuim en de inzet op teamontwikkeling is in 2018 een handelingsstrategie ontwikkeld om de werkbeleving te verbeteren en het verzuim verder terug te dringen.

3.2 Programma Basistaken

De formatie en het bijbehorende budget voor de inrichtinggebonden basistaken zijn gebaseerd op de Fryske norm. Zoals eerder aangegeven zijn deze normen voor wat betreft de output niet realistisch en derhalve losgelaten. In 2019 zal, met begeleiding van een externe partij, gewerkt worden aan nieuwe, realistische normen, die afgestemd zijn op de actuele PDC (Producten en Diensten Catalogus) van de FUMO.

3.2.1 Vergunningverlening

Vergunningen worden verleend aan inrichtingen; er vindt tevens toetsing plaats aan het Activiteitenbesluit. Bij het verlenen van vergunningen gaat het om oprichtings-, (bij nieuwvestiging), veranderings-, (bij partiële aanpassingen), revisievergunningen (bij een nieuwe vergunning, ter vervanging van eerdere vergunningen) en waar relevant daaraan voorafgaande mer-beoordelingsbesluiten. Vergunningverlening vindt plaats op basis van actuele wet- en regelgeving en Wabo-breed voor de Provincie Fryslân, de gemeente Terschelling en voormalig provinciale

inrichtingen. De vergunningen worden, waar nodig, afgestemd met andere overheden, zoals het Wetterskip en Brandweer Fryslân. De vergunningen worden bij nieuwe aanvragen doorgelicht op actualiteit en zo nodig aangepast. Tevens worden verzoeken om goedkeuring, bijvoorbeeld van een uitgangspuntendocument of een proefneming, getoetst.

Bij inrichtingen waarop het Activiteitenbesluit op activiteiten van toepassing is, wordt de melding beoordeeld. Op basis van de beoordeling kan een aanvullende procedure worden gevolgd, bijvoorbeeld het opleggen van maatwerkvoorschriften. Bij een deel van de melding plichtige inrichtingen is eerst een Omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) nodig. Aanvragen om een OBM worden getoetst en er wordt een besluit opgesteld. Waar aan de orde wordt dit voorafgegaan door een mer-beoordelingsbesluit.

Onderstaand een overzicht van het aantal binnengekomen vergunningaanvragen voor een Wabo-milieudeel en meldingen in 2018:

Norm aantal vergunningen:	386
Aantallen vergunningen:	440

Dit betreft alleen de binnengekomen aanvragen voor vergunningen en meldingen waar een besluit over is genomen. Vooroverleg en ingetrokken aanvragen zijn hierbij niet meegeteld.

Op 1 januari 2016 wijzigde het Activiteitenbesluit (vierde tranche). Dit bracht een aantal veranderingen met zich mee. Zo verviel de vergunningplicht voor enkele branches, zoals dierenpensions en bepaalde ziekenhuizen. Het Besluit LPG tankstations kwam in het Activiteitenbesluit. En de Nederlandse Emissierichtlijn Lucht zit nu integraal in het Activiteitenbesluit en geldt ook voor vergunningplichtige inrichtingen. Daarom startte de FUMO in 2017 een project screening 4^e tranche. Uit de bedrijvenlijst selecteerden wij een totaal van 332 gemeentelijke en 59 provinciale inrichtingen waarvoor de vierde tranche mogelijk gevolgen heeft. Van al deze inrichtingen zijn de dossiers in 2017 en 2018 gescreend door onze vergunningverleners.

In 2018 is voorts een start gemaakt met de uitvoering van de regelgeving betreffende Het Landelijk Afvalstoffen Plan 3 bij bedrijven die zich bezig houden met afvalstoffen.

3.2.2 Toezicht en Handhaving

Toezicht en handhaving zijn belangrijke instrumenten om ervoor te zorgen dat burgers en bedrijven de regels naleven. Inmiddels is de landelijke handhavingsstrategie breed vastgesteld in Fryslân. De meeste opdrachtgevers voerden in 2018 nog eigen beleid afwijkend van de landelijke handhavingsstrategie. Fryslân brede (uniforme) toepassing is nog steeds het doel. In 2018 en verder is gewerkt aan verdere en uniforme implementatie van de landelijke handhavingsstrategie.

De afdeling toezicht heeft voor 2018 het initiatief voor planning naar zich toegehaald. De afdeling heeft per opdrachtgever het aantal beschikbare uren berekend en verdeeld over de diverse taken en taakonderdelen. Vanuit dat gegeven heeft ze per opdrachtgever aangegeven wat ze voor hen kon doen, gebaseerd op ervaringscijfers en de productie van vorige jaren. Deze methode is uitgelegd en verdedigd en heeft er toe geleid dat de afdeling in 2018 heeft waar gemaakt wat zij heeft beloofd.

	Gepland/verwacht 2018	Realisatie 2018	Verschil	Aantal controles obv fryske norm ¹
Uitgevoerde reguliere controles	424	424	0	1231

¹ De fryske norm is voor wat betreft het aantal toezicht controles losgelaten. Dit is besloten in de bestuursconferentie van 29 juni 2018. Aan het hier genoemde aantal controles kunnen dan ook geen rechten worden ontleend.

Naast de reguliere controles zijn er nog een groot aantal overige controles uitgevoerd. Te denken valt aan administratieve controles, controles als gevolg van klachten, controles n.a.v. ongewone voorvallen, aspect controles en controle van handhavingsbesluiten, controles van vuurwerk verkooppunten en dwangsomcontroles.

	Realisatie 2018
Hercontroles	289
Overige controles	233
Totaal	522

BRZO inspecties

De Omgevingsdienst Groningen is één van de Brzo omgevingsdiensten in Nederland. Dat wil zeggen dat de uitvoering bij de Omgevingsdienst Groningen ligt. Voerde de FUMO dit tot 1 juli 2017 nog in ondermandaat uit, in 2018 ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering geheel bij de Omgevingsdienst Groningen. De FUMO, provincie Friesland en de Omgevingsdienst Groningen hebben in 2018 inzet gepleegd om per 1 januari 2019 de taak en de daarmee gemoeide gelden geheel buiten de FUMO om te regelen. Taken, geld en formatie worden per 1 januari overgedragen naar de ODG.

3.2.3 Niet-inrichtinggebonden basistaken

De niet-inrichtinggebonden basistaken betreffen ketentoezicht, vuurwerk, toezicht wet bodembescherming en toezicht op sloop/asbest, mobiele puinbrekers, besluit bodemkwaliteit, juridische ondersteuning en geluid en lucht/geur.

Ketentoezicht

De FUMO verzorgt het milieutoezicht bij bedrijfsmatige activiteiten met betrekking tot gevaarlijke afvalstoffen, bedrijfsafvalstoffen en ingezamelde huishoudelijke afvalstoffen, asbest, vuurwerk, bouwstoffen, grond, baggerspecie, meststoffen, dierlijke vetten, radioactief schroot, destructiemateriaal, explosieven voor civiel gebruik of andere gevaarlijk stoffen, voor zover het die activiteiten betreft. Het kenmerk van deze branches is dat het veelal om spelers gaat die op meerdere plaatsen in de provincie of Nederland actief zijn. Tevens geldt met name voor afvalstoffen dat grenzen vervagen en (afval)stoffen door geheel Nederland worden getransporteerd of verhandeld. Bij overtredingen zijn dan ook veelal meerdere actoren door het gehele land of provincie betrokken. Ketengericht milieutoezicht is daarop het antwoord.

Vergunningverlening en toezicht vuurwerk

Op grond van het Vuurwerkbesluit dient een vuurwerkbeziger, naast een landelijk geldende bezigersvergunning, voor elk evenement apart een toestemming te hebben. Afhankelijk van de hoeveelheid vuurwerk die wordt afgeschoten en de gevaarklasse van het vuurwerk (kaliber), kan worden volstaan met een melding of is een ontbrandingstoestemming noodzakelijk. In 2018 zijn 20 toestemmings- en 36 meldingsprocedures geweest. Bijna alle procedures zijn ook op naleving gecontroleerd. In het kader van de naleving van het Vuurwerkbesluit zijn controles uitgevoerd, met name gericht op het afsteken van (professioneel) vuurwerk tijdens evenementen. De FUMO verzorgt ook de provinciale vuurwerkcoördinatie taak. De coördinator bezoekt landelijke overeenstemmingsoverleggen en stelt het jaarlijkse Rapport Vuurwerk op.

Toezicht wet bodembescherming

De basistaak toezicht en handhaving van de Wet bodembescherming (Wbb) voeren we nu alleen uit voor de provincie. In dit kader worden onder meer de volgende controles uitgevoerd:

- afhandelen van illegale saneringen
- afhandelen van calamiteiten
- afhandelen van nieuwe gevallen van bodemverontreiniging (niet zijnde calamiteit),
- uitvoeren van 120 inspecties bij reguliere bodemsaneringen
- nazorgtoezicht bij stortplaatsen

Daar waar het gaat knellen, geldt een prioriteringsvolgorde.

Toezicht sloop/asbest en mobiele puinbrekers

Het toezicht op sloop met aanwezigheid van asbest en mobiele puinbrekers vindt plaats aan de hand van de actuele sloopvergunning, dan wel een melding. Hoewel deze taak een basistaak is, geldt dat slechts drie gemeenten deze taak hebben ingebracht. Met de komst van het Besluit VTH is de verwachting dat deze taak Friesland breed door de FUMO wordt uitgevoerd. Vanwege de geringe omvang van de taak is de uitvoering van toezicht op dit moment niet optimaal.

Toezicht besluit bodemkwaliteit

Ook het toezicht en handhaving van het besluit bodemkwaliteit is een basistaak die slechts mondjesmaat is ingebracht. In 2018 hebben we vooruitlopend op het Besluit VTH van enkele opdrachtgevers deze taak al ter uitvoering gekregen. Medio 2018 heeft de afdeling daarop geanticipeerd door extra toezicht capaciteit aan te stellen.

Juridische ondersteuning

De juridische ondersteuning voor de basistaken betreft vooral het juridisch toetsen van meldingen, vergunningen, controles. Daarnaast heeft de FUMO voor de provincie juridische werkzaamheden uitgevoerd zoals het opstellen van beschikkingen, verweerschriften, pleitnota's, vertegenwoordiging in rechte in voorlopige voorziening, bezwaar- en beroepsprocedures.

Een aantal bedrijven heeft extra juridische inzet gevergd in verband met het naleefgedrag, dan wel de maatschappelijke impact van bepaalde bedrijven. Tevens zien wij toenemende onrust over mestvergistingsinstallaties ontstaan, waarvoor wij door een aantal deelnemers gevraagd zijn juridisch dan wel technisch – inhoudelijk advies te leveren. De tijdsbesteding per specialistisch advies neemt hierdoor toe.

Geluid en lucht/geur

Naast juridische ondersteuning is ook specialistisch advies ingebracht voor de basistaken ten aanzien van geluid, lucht, geur en externe veiligheid (voor dit laatste zie programma aanvullende taken). Tevens leveren de adviseurs inhoudelijke bijdragen aan bezwaar- en beroepschriften.

Omvang takenpakket

In onderstaande tabel is opgenomen welke ureninzet nodig is op basis van de bedrijven die zijn ondergebracht bij de FUMO, de afgesproken kengetallen en separate afspraken over de niet-inrichtinggebonden basistaken in de DVO's. De provincie heeft de niet-inrichtinggebonden basistaken volledig ingebracht. De gemeenten hebben als basistaak het ketentoezicht ondergebracht bij de FUMO. Een aantal gemeenten heeft niet-inrichtinggebonden basistaken als plustak ingebracht. De vertaling van bovenstaande is weergegeven in de tabel.

Basistaken, ureninzet	Begroot 2018	Realisatie 2018
Inrichtinggebonden	69.220	58.843
Brikstaken	2.800	3.964
Niet inrichting gebonden	7.420	6.647
Totaal basistaken	79.440	69.454

Zowel bij de inrichtinggebonden als de niet-inrichtinggebonden basistaken zijn minder uren gerealiseerd dan begroot. Bij de niet-inrichtinggebonden taken, die voor de provincie worden uitgevoerd, was er sprake van een onderbezetting bij bodemtoezicht waardoor niet alle geplande uren konden worden gerealiseerd.

3.3 Baten en lasten basistaken

De lasten van de basistaken bestaan uit rechtstreeks toegerekende formatie en een deel dat vanuit het programma bedrijfsvoering is toegerekend. Deze toerekening vindt plaats op basis van de verhouding van de formatie tussen basis- en plustaken.

		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
<u>Programma: Basistaken</u>		2018	2018	2018
<u>Lasten</u>				
Loonkosten primaire formatie		4.252.855	4.860.668	5.076.353
Toegerekende bedrijfsvoering		2.518.103	2.746.823	2.757.508
		6.770.958	7.607.491	7.833.861
<u>Baten</u>				
Deelnemersbijdragen gemeenten		3.299.042	3.617.784	3.617.784
Deelnemersbijdragen Provincie Fryslân		3.270.413	3.678.422	3.678.422
Deelnemersbijdrage Wetterskip		-		
Brikstaken		240.975	240.975	584.243
		6.810.430	7.537.181	7.880.449
<u>Resultaat programma basistaken</u>		39.472	- 70.310	46.588
- Onttrekkingen aan reserves		-	-	-
- Toevoegingen aan reserves		-	-	-
		-	-	-
<u>Resultaat programma basistaken na vermogensmutaties</u>		39.472	- 70.310	46.588

Toelichting:

De loonkosten zijn hoger uitgevallen dan begroot. Hiertegenover staan ook hogere opbrengsten, vooral voor BRIKS-taken. Per saldo is het resultaat beter dan begroot. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de rekening van baten en lasten in paragraaf 5.5.

3.4 Programma Aanvullende taken

Aanvullende taken zijn alle taken die niet onder het basistakenpakket vallen en die door de deelnemers structureel bij de FUMO zijn ingebracht. De omvang van deze taken wordt tot nu toe uitgedrukt in inputtermen (uren, fte). Het betreft de volgende taken:

Overige WABO taken

Voor een aantal deelnemers voert de FUMO de VTH-milieutaken van het gehele inrichtingenbestand uit. Voor enkele gemeenten verzorgt de FUMO de uitvoering van Wabo Briks-taken. De Briks-taken die vallen onder de basistaken zijn opgenomen in het onderdeel Basistaken.

Andere regelgeving

De FUMO geeft uitvoering aan provinciale taken die voortvloeien uit de volgende wetten:

Luchtvaartwet

Provinciale Staten zijn bevoegd om Luchthavenregelingen en Luchthavenbesluiten bij verordening vast te stellen voor locaties die structureel voor burgerluchtvaart worden gebruikt. In deze verordeningen worden de gebruiksruijnte van en ruimtelijke beperkingen rond de luchthavens vastgesteld. Gedeputeerde Staten (GS) zijn bevoegd om ontheffingen Tijdelijk en Uitzonderlijk gebruik (TUG) af te geven en toezicht te houden op de verleende ontheffingen en verordeningen. In 2018 werden 12 generieke TUG ontheffingen en 30 lokaal gebonden TUG meldingen beoordeeld en afgerond.

Ontgrondingenwet

Voor de Ontgrondingenwet (Ow) worden taken uitgevoerd ten behoeve van het winnen van oppervlaktedelfstoffen ('zandwinputten') en overige ontgrondingsactiviteiten waarbij het maaiveld wordt verlaagd. Er wordt een bijdrage geleverd aan het ontgrondingenbeleid.

Waterwet/Koude-warmteopslag

Toeziht en handhaving op grootschalige grondwateronttrekkingen (> 150.000 m³/jaar) ten behoeve van industrie en drinkwaterproductie. Toeziht en handhaving bij open bodemenergiesystemen (koude-warmteopslag) wordt 100% uitgevoerd.

Wet bodembescherming (vergunningverlening)

De FUMO verleent namens GS beschikkingen "ernst en spoedeisendheid", saneringsplan of een combinatie hiervan, inclusief eventuele beheers- en/of tijdelijke beveiligingsmaatregelen. Er worden diverse soorten meldingen behandeld. Daarnaast voert de FUMO taken uit voor de aanpak van spoedlocaties conform het convenant c.q. Plan de Campagne van de provincie Fryslân in samenwerking met Programma Bebouwde Ruimte en Landelijk Gebied van de Provincie.

Wet hygiëne badinrichtingen en zwemwater

Met betrekking tot de controle op de naleving van de WHVBZ voert de FUMO preventieve controles uit. Dit vindt steekproefsgewijs plaats voor de zwembaden en sauna's die een goed naleefgedrag hebben. Sauna's en zwembaden met een slecht naleefgedrag worden periodiek bezocht. Bij open zwemwater wordt jaarlijks een veiligheidsonderzoek uitgevoerd en wordt meerdere keren bemonsterd. De FUMO zorgt voor de onderlinge afstemming en coördinatie en van 1 mei tot en met 30 september de zwemwatertelefoon en de piketdienst ten aanzien van zwemwater.

Groene wetgeving

Toeziht en handhaving op de Boswet, Flora en Faunawet, de Natuurbeschermingswet en verschillende provinciale verordeningen.

Specialistische plustaken

Het betreft hier afzonderlijk specialistisch advies en diensten aan op de volgende kennisgebieden:

- Geluid, licht, trillingen;
- Juridisch advies;
- Bodem;
- Lucht, geur;
- Afval;

De FUMO maakt gebruik van (geijkte) meetapparatuur en rekenmodellen. De juristen beschikken over een juridisch expertsysteem. De advisering wordt zo goed mogelijk afgestemd op de behoefte van de klant. Waar nodig worden verschillende deskundigen ingezet om tot een integraal advies te komen.

Externe Veiligheid

Voor Externe Veiligheid (EV) wordt in de jaren 2015 tot en met 2019, in samenwerking tussen de bevoegde gezagen, de Veiligheidsregio Fryslân en de FUMO, het Fries Uitvoeringsprogramma Omgevingsveiligheid (FUOV) uitgevoerd. De FUMO verzorgt een deel van de uitvoerende taken van dit programma. De werkzaamheden omvatten onder andere de volgende taken:

- het verzorgen van de EV-voorschriften in Wabo-vergunningen en het opstellen van conceptteksten voor de verantwoording van het groepsrisico ten behoeve van de considerans;
- het verzorgen van de inbouw van de EV-paragraaf in ruimtelijke plannen voor de Friese gemeenten;
- het actueel houden van het overzicht van Bevi-bedrijven en hun vergunningen;
- het bijdragen aan projecten gericht op verbetering van de borging van EV in gemeentelijke ruimtelijke plannen;
- het actueel houden van de basisbestanden voor de provinciale risicokaart en het bijhouden van het overzicht van de actualiteit per gemeente;
- de coördinatie van de provinciale risicokaart en het vertegenwoordigen van de provincie in landelijke overleggen.

In 2018 zijn ruim 3.400 uren gerealiseerd op basis van de jaarlijkse opdracht die de provincie overlegt met de FUMO.

Incidentele taken

Naast de plustaken, die in het DVO zijn vastgelegd, heeft de FUMO in 2018 ook taken uitgevoerd met een incidenteel karakter. De totstandkoming van deze opdrachten verloopt via een offertetraject.

Op verzoek van deelnemers of vanuit de FUMO wordt een productaanbod gedaan aan één of meer deelnemers. Voorbeelden die daarbij genoemd kunnen worden, zijn:

- Geluidsopdrachten
- Juridische opdrachten
- RO opdrachten

Uitvoering kan ook plaatsvinden voor externe partijen, zoals andere omgevingsdiensten, rijksoverheid, andere provincies en gemeenten buiten de provincie Friesland. Het kan daarbij gaan om taken met een sterk uiteenlopend karakter, die in principe aansluiten bij de werkzaamheden die regulier door de FUMO worden verricht.

Voorbeelden, die daarbij genoemd kunnen worden zijn:

- Projectleiding
- Projecten, bijv. energie, aanleg wegen
- Inzet BOA's
- Brzo-inspecties voor andere RUD's
- Natuurtoezicht
- Tijdelijke capaciteit voor bij de deelnemer achtergebleven (milieu)taken;

Over de voor de uitvoering van de incidentele taken noodzakelijke uren en de daarbij behorende vergoeding zijn vooraf afspraken gemaakt. Ook worden afspraken gemaakt over de wijze waarop over de voortgang (tussentijds) wordt gerapporteerd.

In een totaaloverzicht:

Plustaken, ureninzet	Begroot 2018	Realisatie 2018
Plustaken	48.819	46.405
Incidentele opdrachten deelnemers	-	2.460
Externe veiligheid	3.600	3.471
Uren energiesubsidie	-	116
Totaal plustaken	52.419	52.452

3.5 Baten en lasten aanvullende taken

De lasten van de aanvullende taken bestaat uit rechtstreeks toegerekende formatie en een deel dat vanuit het programma bedrijfsvoering is toegerekend. Deze toerekening vindt plaats op basis van de verhouding van de formatie tussen basis- en plustaken.

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
<u>Programma: Aanvullende taken</u>	2018	2018	2018
<u>Lasten</u>			
Loonkosten primaire formatie	2.750.531	3.143.634	3.283.128
Toegerekende bedrijfsvoering	1.628.581	1.776.506	1.783.416
	4.379.112	4.920.140	5.066.544
<u>Baten</u>			
Deelnemersbijdragen gemeenten	1.355.909	1.554.119	1.554.118
Deelnemersbijdragen Provincie Fryslân	2.686.932	2.940.653	2.940.653
Deelnemersbijdrage Wetterskip	46.753	46.753	46.753
Externe Veiligheid	315.046	315.046	284.830
Extra taken Projecten	-	256.379	635.587
	4.404.640	5.112.950	5.461.941
<u>Resultaat programma 3</u>	25.528	192.810	395.397
- Onttrekkingen aan reserves	-	-	-
- Toevoegingen aan reserves	-	-	-
	-	-	-
<u>Resultaat programma 3 na vermogensmutaties</u>	25.528	192.810	395.397

Toelichting:

De loonkosten zijn hoger uitgevallen dan begroot om de inzet voor de extra incidentele opdrachten mogelijk te maken. Per saldo is het resultaat € 421.000 beter dan begroot.

4 Overzicht overhead/ programma bedrijfsvoering

4.1 Toelichting overhead

Algemeen

In het programma bedrijfsvoering zijn de ondersteunende werkzaamheden voor het bestuur, management en primair proces opgenomen. Daarbij is de bedrijfsvoering erop gericht primaire processen effectief en efficiënt uit te voeren. Binnen bedrijfsvoering wordt een breed scala aan onderwerpen en thema's opgepakt. Dit betreffen de volgende taken:

- Planning en control
- HRM
- Informatie en automatisering, incl. archivering
- Communicatie
- Beleidsondersteuning en advies
- Juridisch advies
- Secretariaat / frontoffice
- Facilitaire zaken, incl. arbo en BHV

Een deel van deze werkzaamheden voert de FUMO uit binnen de afdeling bedrijfsvoering. HRM en Facilitaire zaken is ondergebracht bij de gemeente Leeuwarden. Hierbij worden jaarlijks afspraken gemaakt over de uitvoering van de taken. Voor de financiële administratie, post en ICT is een DVO afgesloten met de provincie Fryslân.

Voor het jaar 2018 is een begroting en een begrotingswijziging vastgesteld. De begrotingswijziging betrof onder meer de versterking van de bedrijfsvoering. Over het totaal vindt de verantwoording plaats over hetgeen is uitgevoerd en gerealiseerd in 2018.

In de onderliggende paragraaf wordt per taakveld verantwoording afgelegd over de uitgevoerde taken binnen de afdeling bedrijfsvoering.

Ontwikkelagenda FUMO 2.0

Het algemeen bestuur heeft op 29 juni 2017 ingestemd met een omvangrijk veranderprogramma: de ontwikkelagenda FUMO 2.0. In de ontwikkelagenda zijn de veranderopgaven geordend in vijf programma's:

- I. Begroten en verantwoorden
- II. Besturen
- III. Basis op orde
- IV. Werken aan de toekomst
- V. Verbinden

Voor het ontwikkelprogramma is € 1.9 miljoen beschikbaar gesteld. Tot en met 2018 is hiervan € 1.4 miljoen besteed. Per saldo resteert er € 0.5 miljoen voor het resterende deel van het programma. Hieronder zijn de budgetten en de besteding hiervan per programma weergegeven.

Programma (bedragen x € 1.000)	Budget	Totale uitnutting 2017-2018	Nog beschikbaar
0 Algemeen/ programmasecretariaat	350	142	208
1 Begroten en verantwoorden	306	141	165
2 Besturen	126	80	46
3 Basis op orde	509	607	-98
4 Werken aan de toekomst	492	225	267
5 Verbinden	145	166	-22
Totaal jaar	1.927	1.361	566

In 2019 zal een evaluatie van de Ontwikkelagenda worden uitgevoerd, waarbij wordt gekeken op welke wijze de resterende middelen kunnen worden ingezet. Vooralsnog is de verwachting dat met het resterende budget de doelstellingen van FUMO 2.0 kunnen worden gerealiseerd.

Planning & control

Planning en control heeft als hoofdtaak de uitvoering van de planning en control-cyclus. Hiertoe is een programmabegroting en een meerjarenraming opgesteld. Tevens zijn jaarstukken, de voortgangsrapportages over de uitvoering van de werkzaamheden per deelnemer (vier keer per jaar) en een bestuursrapportage opgesteld.

Ook zijn de uitvoeringsprogramma's voor het betreffende jaar opgesteld en vertaald naar de interne budgetverdeling en bijbehorende FTE's. Tot slot zijn maandelijkse interne rapportages opgesteld over financiën, verantwoording tijd, etc.

Naast deze werkzaamheden als onderdeel van de planning en control-cyclus is ook een (fraude)risicoanalyse opgesteld. Daarnaast is de betrouwbaarheid van de processen beoordeeld. Tot slot stellen medewerkers en deelnemers veel vragen over planning en control werkzaamheden, die zo adequaat mogelijk worden beantwoord.

HRM

De CAR-UWO en de arbeidsvoorwaardenregeling van de gemeente Leeuwarden zijn van toepassing op de FUMO. Waar nodig treft de FUMO eigen regelingen.

HR cyclus

De HR cyclus is als pilot uitgevoerd in 2018. Met de meeste medewerkers zijn drie gesprekken gevoerd; een planningsgesprek, een voortgangsgesprek en een evaluatiegesprek. Eind 2018 is de pilot geëvalueerd en vastgesteld voor het daaropvolgend jaar.

Kwaliteitscriteria

Als onderdeel van 'de basis op orde' is in 2018 het programma Myforms aangeschaft om inzicht te krijgen in de stand van zaken over de kwaliteitscriteria per taakveld. We voldoen nog niet aan alle kwaliteitscriteria. Vandaar dat in het tweede halfjaar verder ingezet is op gerichte opleiding en bijscholing. In 2019 zal in het ontwikkelingsgesprek eventuele leemten in de kwaliteitscriteria worden besproken en wordt een opleidingsplan opgesteld. In bijlage III is een overzicht opgenomen van de verschillende deskundigheidsgebieden en bijbehorende kwaliteitscriteria.

Werving en selectie

Een forse inspanning is geleverd voor het rechtmatig inschakelen van inhuur door de FUMO. Hiervoor is een procedure opgesteld zodat de aanbesteding en het bijbehorende contract correct verloopt. In de tweede helft van 2018 is het grootste deel van de inhuur opnieuw aanbesteed, zodat sprake is van een rechtmatig contract. In 2018 is desondanks sprake geweest van substantiële inhuur die niet rechtmatig is. Deze heeft vooral betrekking op de eerste helft van 2018. In paragraaf 6.7.3 wordt hier nader op ingegaan.

Er is krapte op de arbeidsmarkt. Er zijn meerdere vacatures geplaatst die slechts ten dele succesvol zijn afgerond. Voor de specialistische functies (geluid, externe veiligheid, lucht/geur) en senior vergunningverleners heeft de plaatsing van vacatures geen resultaat opgeleverd. Vervolgens zijn deze plaatsen vooreerst ingevuld met inhuur. De verwachting is dat de komende jaren de krapte zal blijven. Een forse inspanning voor het werven van jong talent is noodzakelijk om op langere termijn de kwaliteit en kwantiteit te kunnen blijven bieden voor de deelnemers.

Verzuim

Het verzuim over 2018 komt uit op 6,35 %. Hiervan is 1.04% kortdurend verzuim (< 15 dagen), 1.31% middellang (15 - 80 dagen) en de rest langdurig verzuim. Het kortdurend verzuim is laag. Daarentegen is het langdurig verzuim hoger geweest dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. Bij zowel kortdurend als langdurig verzuim wordt veel aandacht besteed aan verzuimbegeleiding door management, HRM medewerkers en de arbodienst.

Generatiepact

Met ingang van 1 februari 2018 is het zogenaamde generatiepact in werking getreden. Met deze regeling kunnen medewerkers van 60 jaar en ouder korter werken en gebruik maken van de zogenaamde 80-90-100% regeling. Hierbij wordt rekening gehouden met een arbeidsmarkttoets. Het doel is het verhogen van duurzame inzetbaarheid zodat deze medewerkers hun gehele carrière gezond en gemotiveerd kunnen doorwerken. Er ontstaat formatieruimte voor in – en doorstroom en het geeft nieuwe impulsen voor een evenwichtiger leeftijdsopbouw. Daarnaast blijft belangrijke kennis van senior medewerkers behouden.

Met deze maatregel sluit de FUMO aan bij de landelijke cao afspraken waarin het generatiepact gestimuleerd wordt en bij de Arbeidsvoorwaardenregeling van de gemeente Leeuwarden. In 2018 hebben 6 medewerkers gebruik gemaakt van deze regeling.

Informatie en automatisering

De FUMO is voor het juist uitvoeren van haar taken sterk afhankelijk van geautomatiseerde informatieverwerking. Het systeem dat de FUMO voor haar primaire processen gebruikt is LEEF van Stadsbeheer. Voor de werkplekautomatisering en financiën gebruikt de FUMO de omgeving van de Provincie Fryslân.

In 2018 heeft de FUMO een groot deel van haar primaire processen geoptimaliseerd en beschreven in het kwaliteitshandboek. Tevens zijn de onderliggende werkafspraken hierin opgenomen. De werking van het systeem en de tevredenheid van de gebruikers is hiermee zichtbaar verbeterd.

De afronding van het Programma van Eisen met Stadsbeheer blijft een moeizaam traject. Een deel van de functionaliteiten moet nog steeds gebouwd en geïmplementeerd worden. De verwachting is dat ook in 2019 hiervoor werkzaamheden moeten worden uitgevoerd.

Ten aanzien van het zaakstelsel LEEF blijven we benadrukken dat we nog steeds last hebben van een aantal basisvoorwaarden die destijds onvoldoende waren ingevuld. Werkende weg wordt dit uitgewerkt en geïmplementeerd waardoor een goede werking van de systemen het langer duurt. Deze basisvoorwaarden waren:

- Destijds is aanbesteed, terwijl de producten en processen van de FUMO geenszins op orde waren. Zoals hierboven is aangegeven, is dit nu zo goed als afgerond.
- De eerste jaren werkte de FUMO met het systeem Powerforms dat kwalitatief matige gegevens bevatte. Met de conversie naar LEEF zijn deze matige gegevens overgegaan. Het op orde krijgen van de data is een inspanning waaraan in 2018 volop is gewerkt. Dit loopt in 2019 nog steeds door.

Met dat de herijking van de processen zo goed als afgerond is, neemt de interne inzet van medewerkers in gelijke tred af met de inspanning die moet worden geleverd. In 2018 is nog fors ingezet op de herijking van de processen, waarvoor ook middelen beschikbaar waren gesteld vanuit de ontwikkelagenda.

Automatiseringsproject LIS

In 2016 is de aanbesteding van een nieuw zaakstelsel voor het primair proces (de VTH-processen) afgerond. De implementatie is vormgegeven in een project LIS (Leefinformatiesysteem). De eerste fase van de nieuwe applicatie is in mei 2017 in operatie gegaan en in 2018 verder doorontwikkeld.

Financieel loopt het project als volgt:

Verloop projectkosten LIS	
Budget:	
Beschikbaar budget per 1 januari 2017	630.000
Aanvullend budget 2017	440.000
Aanvullend budget 2018	120.000
Totaal budget	1.190.000
Kosten:	
2016	65.408
2017	756.641
2018	196.197
Totaal kosten	1.018.246
Nog beschikbaar	171.754

De besteding in 2018 bestaat naast de kosten van (externe) projectleiding ook uit interne uren die medewerkers hebben besteed aan het in het systeem inrichten van de processen en het verbeteren van de datakwaliteit.

Communicatie

In 2018 is een communicatiemedewerker aangesteld voor zowel de interne als de externe communicatie. Er is een merkmanifest opgesteld. Dit is een korte, aantrekkelijke tekst die de beleving van de werkzaamheden van de FUMO overbrengt.

Daarnaast is een schrijftraining georganiseerd voor alle medewerkers.

Beleidsondersteuning en advies

Een strategisch adviseur, accountmanager en adviseur bestuurszaken hebben een breed uiteenlopend takenpakket. De stukken worden voorbereid voor het DB en AB, er wordt een bijdrage geleverd aan het ambtelijk VTH overleg en daarnaast is de strategisch adviseur nauw betrokken bij het ontwikkelprogramma FUMO 2.0.

De accountmanager onderhoudt de contacten met de deelnemers door minimaal twee keer per jaar een bezoek aan de deelnemers te brengen. Daarnaast draagt de accountmanager zorg voor het opstellen en bespreken van de uitvoeringsovereenkomsten en rapportages.

Juridisch advies

De afdeling bedrijfsvoering maakt gebruik van het team juristen voor juridisch advies. Dit gebeurt bij de uitvoering en afhandeling van klachten, het wijzigen van mandaatpakketten en overige juridische vraagstukken. Jaarlijks wordt een jaarverslag opgesteld ten aanzien van het aantal afgehandelde klachten.

Facilitaire zaken, inclusief arbo en BHV

De FUMO huurt het gebouw inclusief de daarbij behorende facilitaire dienstverlening van de gemeente Leeuwarden. Met de uitbreiding van het aantal medewerkers door het effectueren van het besluit VTH is berekend dat deze uitbreiding prima past in het huidige gebouw.

In maart 2018 is een interne medewerker aangesteld als preventiemedewerker. Deze medewerker heeft drie wettelijke taken:

- a. Het (mede) opstellen en uitvoeren van de RIE (risico inventarisatie en evaluatie);
- b. Het adviseren en nauw samenwerken met de ondernemingsraad over de te nemen maatregelen voor een goed arbeidsomstandighedenbeleid;
- c. Deze maatregelen (mede) uitvoeren.

4.2 Baten en lasten programma bedrijfsvoering

De lasten van het programma bedrijfsvoering bestaan uit alle kosten die niet direct toe te rekenen zijn aan de programma's basistaken en aanvullende taken. Dit betreft alle kosten van de FUMO met uitzondering van de loonkosten van de primaire formatie. De inkomsten van het programma bedrijfsvoering zijn de aan de programma's basis- en aanvullende taken doorberekende kosten, evenals de bijdrage van de deelnemers aan de implementatiekosten. (waaronder ICT en FUMO 2.0)

Programma: Bedrijfsvoering		Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
		2018	2018	2018
<u>Lasten</u>				
Personeelslasten		2.904.486	3.221.131	3.125.867
Kapitaallasten		31.331	36.331	31.331
Wagenpark		113.635	113.635	119.595
Huisvesting		637.932	657.932	621.993
Administratie		35.700	50.700	39.965
ICT		321.000	341.000	341.225
Overige kosten		102.601	102.601	281.401
Implementatiekosten		867.565	987.565	1.184.385
Startkosten ontwikkeling FUMO 2.0		-	-	-
Incidenteel		-	-	-
		5.014.250	5.510.895	5.745.761
<u>Baten</u>				
Doorbelasting aan Programma Basistaken		2.518.104	2.746.824	2.757.508
Doorbelasting aan Programma Aanvullende taken		1.628.581	1.776.506	1.783.416
Bijdragen deelnemers negatief resultaat 2017		-	-	193.302
Bijdrage implementatiekosten 2018		867.565	987.565	987.565
Bijdrage deelnemers saldo implementatiekosten 2018				196.820
Overige baten		-	-	20.453
		5.014.250	5.510.895	5.939.063
<u>Resultaat progr bedr.voering voor vermogensmutaties</u>		-	-	193.302
- Onttrekkingen aan reserves		-	-	-
- Toevoegingen aan reserves			-	193.302
		-	-	- 193.302
<u>Resultaat programma bedrijfsvoering na vermogensmutatie</u>		-	-	-

Toelichting:

De lasten zijn per saldo gelijk aan de begroting na wijziging, vanwege de doorbelasting naar de programma's basistaken en aanvullende taken.. Wel zijn er op onderdelen afwijkingen. In hoofdlijn:

- Personeelslasten € 95.000, Voordeel
- Huisvesting € 35.000, Voordeel
- Overige kosten € 179.000, Nadeel
- Diversen, per saldo € 48.000, Voordeel
- € 0

Voor de hogere overige kosten wordt verwezen naar de toelichting op de rekening van baten en lasten. (Hoofdstuk 5) De hogere kosten ontstaan vooral door (> € 15.000):

- Kosten shared service bodeminformatie	€ 46.000 ²
- Wervingskosten div functies	€ 33.000
- Juridische bijstand in personeelsaangelegenheden	€ 26.000
- Hogere representatiekosten	€ 20.000
- Communicatiekosten (logo, corporatie identity etc)	€ 18.000

4.3 Overzicht algemene dekkingsmiddelen

<u>Overzicht Algemene dekkingsmiddelen</u>		Begroting voor wijziging 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018
Onvoorzien		65.001	122.500	
Financiële baten		-	-	6.112
Financiële lasten		-	-	-
		- 65.001	- 122.500	6.112

Toelichting:

In het overzicht algemene dekkingsmiddelen is de post onvoorzien opgenomen. De kosten die als onvoorzien moeten worden aangemerkt, zijn grotendeels geboekt onder de post overige kosten. Verwezen wordt naar de toelichting op deze post in paragraaf 6.5.1.

² Deze kosten zijn terugontvangen en bij de baten verantwoord.

5 Paragrafen

5.1 Paragraaf bedrijfsvoering

Zie programma bedrijfsvoering in hoofdstuk 3.1.

5.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf weerstandsvermogen wordt beschreven in welke mate de weerstandscapaciteit toereikend is om eventuele risico's op te vangen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Hiervoor is de algemene reserve en de post onvoorzien beschikbaar. Als blijkt dat deze capaciteit niet voldoende is om de gekwantificeerde risico's die zich kunnen voordoen te dekken dan is de FUMO aangewezen op een extra bijdrage van de deelnemers.

Bepalingen in de Gemeenschappelijke Regeling FUMO

In artikel 29 van de GR FUMO zijn bepalingen opgenomen over de vorming van een weerstandsvermogen. Een batig rekeningsaldo wordt toegevoegd aan het weerstandsvermogen, dat ten hoogste 10% van de jaaromzet bedraagt. Voor zover het batig saldo van enig jaar leidt tot een weerstandsvermogen van meer dan 10% van de jaaromzet, wordt het meerdere uitgekeerd naar rato van de bijdragen van de deelnemers. Een nadelig rekeningsaldo in enig jaar wordt ten laste gebracht van de deelnemers naar rato van hun bijdragen voor zover het niet geheel of gedeeltelijk ten laste van het weerstandsvermogen kan worden gebracht.

Nota weerstandsvermogen

In de visie van de FUMO is aangegeven dat de FUMO een stabiele en heldere begroting moet krijgen. Onderdeel daarvan is dat fluctuaties en risico's door de FUMO zelf kunnen worden opgevangen. Hiervoor is een weerstandsvermogen nodig.

Begin 2018 is een nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement met een geactualiseerde risico-inventarisatie opgesteld waarin de uitgangspunten voor het bepalen van de noodzakelijke omvang van het weerstandsvermogen zijn aangegeven. In het AB van 29 maart 2018 is de nota vastgesteld.

Uit de risico-inventarisatie (zie bijlage 1) blijkt dat de FUMO een weerstandsvermogen nodig heeft van € 1.023.750. Aangezien de algemene reserve van de FUMO ultimo 2018 onder dit niveau ligt, wordt het weerstandsvermogen, als onderdeel van de transitiebegroting, in drie jaar verder opgebouwd, ingaande in 2019.

Kengetallen

In het BBV (=financiële regelgeving voor gemeenten, provincies, gemeenschappelijke regelingen) staat dat er in de jaarstukken enkele kengetallen moeten worden opgenomen.

De kengetallen staan in onderstaande tabel.

Kengetallen	Rekening 2018
Netto schuldquote	-7%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-7%
Solvabiliteitsratio	13%
Structurele exploitatieruimte	0%

Deze kengetallen geven enig inzicht in de financiële positie en de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de organisatie.

De netto schuldquote geeft een beeld van het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Bij de “netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen” worden ook de verstrekte leningen meegenomen. Een negatieve schuldquote geeft in feite aan dat er per saldo geen sprake is van een schuld. Over 2018 is dit bij FUMO het geval.

De solvabiliteitsratio wordt berekend als het percentage van het totale eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen de gemeenschappelijke regeling (GR). Dit geeft inzicht in de mate waarin de GR in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Omdat er in 2018 een positief resultaat is behaald, stijgt de solvabiliteit naar 13%.

Het kengetal “structurele exploitatieruimte” geeft aan of de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit wordt in het kengetal als percentage van de totale baten uitgedrukt. Dit kengetal zegt in feite iets over het structurele jaarrekeningsaldo, d.w.z. zonder alle incidentele baten en lasten. De wijze waarop de FUMO wordt gefinancierd (GR) maakt dat de structurele baten en lasten per definitie met elkaar in evenwicht zijn. Dit maakt dat de structurele exploitatieruimte als 0% wordt aangemerkt.

5.3 Paragraaf financiering

De FUMO is als Gemeenschappelijke Regeling op basis van de Wet FIDO verplicht om in de begroting en de jaarrekening een paragraaf financiering op te nemen. Daarin worden ontwikkelingen opgenomen over de kasgeldlimiet, de rente-risiconorm, de verwachte af- of toename van geldleningen of uitzettingen en het beleid ten aanzien van treasury.

De FUMO wordt gefinancierd doordat de bijdrage van deelnemers per kwartaal vooruit wordt betaald. Voor eventuele investeringen kunnen daarnaast leningen worden aangetrokken. Eind november 2017 is een lening van € 2,5 miljoen aangetrokken om het ontwikkelprogramma FUMO 2.0 en de uitgaven van het automatiseringsproject LIS (Leef informatiesysteem) te financieren. De lening betreft een zogenaamde roll over lening en heeft een looptijd van 3 jaar (tot eind november 2020). Van het bedrag van € 2,5 miljoen is gedurende deze looptijd een bedrag van € 500.000 niet aflosbaar. Omdat de rente variabel is en er momenteel sprake is van een negatieve rente is het volledige bedrag aangetrokken. Op basis van de investeringsprognose en de ontwikkeling van de financiële vaste activa (vordering op de deelnemers in verband met nog te ontvangen bijdragen voor ontwikkelingsprogramma FUMO 2.0 en het project LIS) is de verwachting dat het bedrag van € 2,5 miljoen voldoende moet zijn tot en met 2019.

De kasgeldlimiet betreft het bedrag dat de FUMO kortlopend mag financieren voor het doen van investeringen. Volgens de Uitvoeringsregeling van de Wet Fido is dit een percentage van 8,2% van de begroting. Dit komt overeen met circa € 1,0 miljoen. Deze ruimte is tot nog toe niet gebruikt.

In het treasurystatuut is aangegeven op welke wijze wordt omgegaan met het aantrekken en uitzetten van geldmiddelen. Dit beleid houdt o.a. in dat geldleningen alleen worden aangegaan voor de taken van de FUMO en voor zover er geen andere financieringsbronnen (bijvoorbeeld reserves) aanwezig zijn. Bij het uitzetten van (eventuele) overtollige middelen gelden strikte voorwaarden, waarbij het gebruik van derivaten niet is toegestaan. Overigens is de mogelijkheid hiertoe al flink beperkt doordat ook de FUMO verplicht valt onder het schatkistbankieren. Voor de FUMO betekent dit dat alle overtollige middelen boven € 250.000 verplicht moeten worden afgedragen aan de schatkist. Zie voorts ook in de toelichting op de balans.

6 Jaarrekening 2018

6.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening 2018 is opgesteld op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening en de hieraan gerelateerde nota's over de financiële spelregels.

Algemene grondslagen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's, die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen, c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten en gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Dit gebeurt onder andere bij overlopend vakantiegeld.

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van onze organisatie over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Inherent aan het maken van schattingen is dat de werkelijke uitkomst kan afwijken. De jaarrekening is opgesteld vanuit de continuïteitsveronderstelling en ingericht conform het Besluit Begroting & Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), inclusief de wijzigingen die daarin met ingang van 2018 voor gemeenschappelijke regelingen van kracht zijn geworden (presentatie overhead). Er zijn in de grondslagen verder geen wijzigingen ten opzichte van voorgaande jaren.

Balans

Op de balans zijn alleen de posten opgenomen die bij de FUMO aanwezig zijn. Bij het opstellen van de jaarrekening 2018 is uitgegaan van het vastgestelde financiële beleid zoals opgenomen in de Financiële verordening en het Treasurystatuut (beide vastgesteld door het Algemeen Bestuur op 2 oktober 2014).

Vaste Activa

Artikel 59 BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investerings die op enige wijze kunnen leiden tot, of bijdragen aan het verwerven van inkomsten, zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie.

De afschrijvingen worden conform de door het AB vastgestelde afschrijvingstermijnen berekend. De afschrijving begint te lopen vanaf 1 januari van het jaar na oplevering van de investering. Er worden geen rentelasten verantwoord.

Materiële vaste activa met economisch nut

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen:

- Technische installaties in bedrijfsgebouwen:	15 jaar
- Veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen; kantoormeubilair:	10 jaar
- Software; automatiseringsapparatuur; telefooninstallaties:	3 tot 5 jaar
- Verbouwingen, termijn afhankelijk van looptijd huurcontract, inclusief optietermijn verlenging:	1 tot 10 jaar
- Voertuigen:	8 jaar
- Meetapparatuur:	5 jaar

Investerings met een verkrijgingprijs van minder dan € 10.000 worden niet geactiveerd.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

De FUMO kent geen investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut.

Vlottende activa

Vlottende activa bestaan uit de voorraden, de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar (voor zover aanwezig), de liquide middelen en de overlopende activa.

De voorraden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs.

Vorderingen, overlopende activa en liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Passiva

Passiva worden ingedeeld in vaste en vlottende passiva.

Vaste passiva

Onder vaste passiva wordt verstaan het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (voor zover aanwezig).

Het eigen vermogen bestaat uit reserves (voor zover aanwezig) en het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves worden verantwoord conform de besluiten van het Algemeen Bestuur

Toevoegingen aan de reserves (voor zover aanwezig) worden verantwoord in de programmarekening. Voorzieningen kunnen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting, c.q. het voorzienbare verlies. Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Vlottende passiva

Onder vlottende passiva zijn opgenomen voorschotbedragen van overheden en netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

De kortlopende schulden en de overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Waarborgen en garantstellingen

De FUMO kent geen waarborgen en garantstellingen.

6.2 Balans per 31 december 2018

ACTIVA		31-12-2018		31-12-2017
Vaste activa				
Materiële vaste activa		63.268		94.599
- investeringen met een economisch nut	63.268		94.599	
Financiële vaste activa		0		-
- Overige langlopende leningen	0		-	
Totaal vaste activa		63.268		94.599
Vlottende activa				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		2.741.733		2.383.184
- Vorderingen op openbare lichamen	706.605		1.213.570	
- Overige vorderingen	-		64.484	
- Rekening courant verhouding met het Rijk	2.035.128		1.105.130	
Liquide middelen		34.161		131.263
- Kassaldi	146		49	
- Banksaldi	34.015		131.214	
Overlopende activa.		2.053.111		1.279.718
- overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	2.053.111		1.279.718	
Totaal vlottende activa		4.829.005		3.794.165
Totaal Activa		4.892.273		3.888.764
PASSIVA		31-12-2018		31-12-2017
Vaste passiva				
Eigen vermogen		647.128		5.729
- Algemene reserve	199.031		199.030	
- Gerealiseerde resultaat	448.097		- 193.301	
Voorzieningen		4.941		-
- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	4.941			
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		500.000		500.000
- Obligatieleningen				
- Onderhandse leningen van:				
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	500.000		500.000	
Totaal vaste passiva		1.152.069		505.729
Vlottende passiva				
Netto-Vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		3.444.764		3.132.502
- Kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	2.000.000		2.000.000	
- Overige kasgeldleningen	-			
- Banksaldi				
- Overige schulden	1.444.764		1.132.502	
Overlopende passiva		295.440		250.532
- Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	145.712		190.532	
- Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.	149.729		60.000	
Totaal vlottende passiva		3.740.204		3.383.034
Totaal Passiva		4.892.273		3.888.763

6.3 Toelichting op de balans

Activa

Vaste activa

Tot de vaste activa behoren de materiële, immateriële en de financiële vaste activa.

Immateriële vaste activa (bijvoorbeeld geactiveerde kosten van geldleningen) behoren tot de vaste activa, maar deze komen bij de FUMO niet voor. Ook financiële vaste activa komen bij de FUMO niet voor. Derhalve worden alleen de materiële vaste activa gepresenteerd.

Materiële vaste activa

De FUMO heeft in 2018 geen nieuwe investeringen gedaan onder de materiële vaste activa.

De specificaties per balansdatum en het verloop van de boekwaarden van de materiële vaste activa blijken uit het volgende overzicht.

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31-12-2018
Bedrijfsgebouwen	67.274	0	0	23.667	43.607
Vervoermiddelen	7.330	0	0	3.665	3.665
Machines, apparaten en installaties	19.995	0	0	3.999	15.996
Totaal	94.599	0	0	31.331	63.268

De post bedrijfsgebouwen betreft de aanpassingen aan het FUMO-kantoor in Grou en de inrichting hiervan. De post vervoermiddelen betreft de meetbus welke is overgenomen van de Milieuadviesdienst.

Flottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De post vorderingen op openbare lichamen bestaat voornamelijk uit vorderingen op deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling en te vorderen BTW.

De post Ministerie van Financiën heeft betrekking op het saldo van de rekening van het schatkistbankieren bij het ministerie van Financiën.

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Boekwaarde 31-12-2018	Voorziening oninbaarheid	Balanswaarde 31-12-2018	Balanswaarde 31-12-2017
Vorderingen op openbare lichamen	706.605	0	706.605	1.213.570
Overige vorderingen	0	0	0	64.484
FUMO Bank: Ministerie van Financien 21444	2.035.128	0	2.035.128	1.105.130
Totaal	2.741.733	0	2.741.733	2.383.184

Onder de vorderingen op openbare lichamen is een afrekening over 2018 meegenomen voor de gemeente Terschelling van circa € 280.000 excl. Btw. Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2018 is deze vordering nog niet voldaan. De afrekening heeft betrekking op meer geleverde uren voor met name de Brikstaken dan in de DVO met Terschelling is opgenomen. Deze extra geleverde uren moeten conform de bepalingen in de GR door de betreffende deelnemer worden betaald.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Begrotingsbedrag verslagjaar	13.637.697
Drempelbedrag 0,75% van begrotingsbedrag	102.283
Het drempelbedrag is echter nooit lager dan:	250.000

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	136.508	98.210	182.322	131.781
Ruimte onder het drempel bedrag	113.492	151.790	67.678	118.219

In beginsel moeten alle overtoollige middelen in de schatkist worden aangehouden, tenzij deze middelen onder het drempelbedrag gerekend kunnen worden. Voor de FUMO geldt een drempelbedrag van € 250.000. Uit bovenstaande tabel blijkt het drempelbedrag niet wordt overschreden.

De balanspost Liquide middelen kent 3 componenten:

- 1) Kassaldi: Dit betreft het saldo contant geld voor het doen van kleine uitgaven.
- 2) Rabobanknummer 13.55.15.238: Dit betreft de gewone lopende rekening van de FUMO.
- 3) Rabobanknummer 14.73.95.925: Dit betreft de bankrekening voor het opnemen en storten van contant geld. Deze rekening wordt gevoed door een startbedrag van € 2.500 welke in 2014 is overgemaakt van bankrekening 13.55.15.238, door de storting van de contante kantine-opbrengsten en, indien nodig, aanvulling uit de gewone lopende rekening.

Het saldo van de liquide middelen is als volgt opgebouwd:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Kassaldi	146	49
FUMO Bank: Rabobank 13.55.15.238FUMO	31.440	129.406
FUMO Bank kleine kas: Rabobank 14.73.95.925	2.575	1.808
Totaal	34.161	131.263

Overlopende activa

Onder de overlopende activa worden de nog te ontvangen bedragen, de vooruitbetaalde bedragen en de vordering op de deelnemers inzake implementatiekosten opgenomen. Een en ander geeft voor de overlopende activa het volgende totaalbeeld:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Overige nog te ontvangen bedragen	669.850	89.086
Vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	4.977	9.167
Vordering deelnemers inzake implementatiekosten	1.378.284	1.181.464
Totaal	2.053.111	1.279.717

Van deze posten volgt hieronder een korte toelichting voor de belangrijkste bestanddelen.

Nog te ontvangen bedragen:

- * Er zijn in het eerste kwartaal van 2019 diverse nota's verzonden, die betrekking hebben op 2018.

Vooruitbetaalde bedragen:

- * Voorschotten salaris: € 4.977

Vordering deelnemers inzake implementatiekosten:

Ter voorbereiding op de start van de FUMO zijn implementatiekosten gemaakt. Deze zijn door de provincie voorgesloten en in 2014 bij de FUMO in rekening gebracht. Conform het bedrijfsplan 2012 worden deze implementatiekosten via een opslag op het tarief door de deelnemers terugbetaald. Het saldo van de uitgaven van de implementatiekosten en de bijdrage voor deze implementatiekosten is als vordering op de deelnemers in de balans opgenomen.

Voor het programma FUMO 2.0 en de kosten die samenhangen met de implementatie van het zaakstelsel is dezelfde verwerkingswijze gehanteerd.

De implementatiekosten zijn met ingang van 2019 verwerkt in de transitiebegroting. Dit betekent dat zowel de oude implementatiekosten, als de nog te maken kosten voor FUMO 2.0, gedurende de periode 2019-2022 worden terugbetaald door de deelnemers.

Hieronder wordt een overzicht van het verloop van de vordering op de deelnemers gepresenteerd.

	Saldo 1-1-2015	AF: Aflossing tm 2017	AF: Aflossing 2018	BIJ: Uitgaven tm 2017	BIJ: Uitgaven 2018	Saldo 31-12-2018
Algemeen/ Fumo 2.0	1.316.667	1.345.522	487.347	634.795	988.188	1.106.781
ICT/ Project LIS	1.000.683	1.705.150	500.218	1.279.991	196.197	271.503
Totaal	2.317.350	3.050.672	987.565	1.914.786	1.184.385	1.378.284

Hieronder wordt een overzicht van de uitgaven ten opzichte van het beschikbare budget gepresenteerd.

	Budget totaal	Uitgaven tm 2017	Uitgaven 2018	Restant budget
Algemeen/ Fumo 2.0	1.926.000	372.986	988.188	564.826
ICT/ Project LIS	1.190.000	822.049	196.197	171.754
Totaal	3.116.000	1.195.035	1.184.385	736.580

De uitgaven met betrekking tot FUMO 2.0 hebben betrekking op de 5 deelprogramma's en bestaan voornamelijk uit kosten van externe inhuur van programmaleiders.

De uitgaven voor het onderdeel ICT/Project LIS hebben grotendeels betrekking optimalisatie van de werking van het nieuwe zaakstelsel.

Verloopoverzicht:

	Boekwaarde 31-12-2017	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrij- vingen/af- lossingen	Boekwaarde 31-12-2018
Leningen aan:					
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	1.181.466	1.184.384	0	987.567	1.378.284
Totaal	1.181.466	1.184.384	0	987.567	1.378.284

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het negatieve resultaat van boekjaar 2017 € 193.301 is in 2018 in rekening gebracht bij de deelnemers, waardoor de algemene reserve per saldo ongewijzigd is gebleven.

Over 2018 is een positief resultaat gerealiseerd van € 448.097.

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Algemene reserve	199.031	199.030
Nog te bestemmen resultaat	448.097	-193.301
Totaal	647.128	5.729

Het verloop in 2018 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2017	Boekwaarde 1-1-2018	Toevoe- ging	Onttrek- king	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschrij-vingen	Boekwaarde 31-12-2018
FUMO Algemene reserve	199.030	5.729	193.302	-	-	-	199.031
Totaal	199.030		193.302	-	-	-	199.031

Als gevolg van besluiten van het Algemeen Bestuur is een deel van de algemene reserve al gereserveerd voor specifieke doelen. Dit betreft een bedrag van € 190.000 welke bedoeld is voor de dekking van een deel van de kosten van het ontwikkelingsprogramma FUMO 2.0.

Voorzieningen

In 2018 is een nieuwe voorziening gevormd voor een eventuele verplichting indien een medewerker na 2 jaar ook een derde jaar recht heeft op WW. In de CAO is afgesproken dat werknemers deze premie betalen. Het bedrag dat in 2018 is toegevoegd aan de voorziening is gelijk aan de ingehouden premies op de werknemers.

Het verloop van de voorziening in 2018 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde 31-12-2017	Toevoe- ging	Vrijval	Aan- wending	Boekwaarde 31-12-2018
Voorziening Premie reparatie 3e jaar WW	-	4.941	-	-	4.941
Totaal	-	4.941	-	-	4.941

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

De onderverdeling van de in de balans opgenomen vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar is als volgt:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Onderhandse leningen		
- openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden	500.000	500.000
Totaal	500.000	500.000

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2018:

	Saldo 31-12-2017	Vermeer- deringen	Aflossing en	Saldo 31-12-2018
Roll over lening NWB	500.000	-	-	500.000
Totaal	500.000	-	-	500.000

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	3.444.764	3.132.502
Overlopende passiva	295.440	250.532
Totaal	3.740.204	3.383.034

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Deze post bestaat uit 3 onderdelen:

1. De post Handelscrediteuren: Deze bestaat uit diverse facturen die per balansdatum open stonden.
2. De post Belastingdienst: Dit betreft ten eerste de heffingen met betrekking tot de salarisgang van december 2018. Daarnaast zijn de posten voor af te dragen BTW hoger dan die voor te verrekenen BTW, waardoor ook het saldo van de BTW hier is opgenomen.
3. De post Kasgeldleningen van openbare lichamen. In 2017 is een roll over lening van € 2.500.000 afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank. Hiervan is € 500.000 gedurende de looptijd (3 jaar) niet aflosbaar. Het restant van € 2.000.000 is onder de kortlopende schulden gepresenteerd.

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Handelscrediteuren	1.228.805	726.604
Belastingdienst	215.959	405.898
Kasgeldlening NWB	2.000.000	2.000.000
	3.444.764	3.132.502

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit:

1. *Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume:*
Deze bestaat circa 30 facturen met een totaalbedrag van ruim € 145.000.
2. *Overige vooruit ontvangen bedragen* die ten bate van volgende begrotingsjaren komen: In 2018 zijn onder andere bijdragen ontvangen voor:
 - a) Extra taken natuurschap 2018. In totaal ontvangen € 120.000. Hiervan heeft ca. € 79.000 betrekking op 2019.
 - b) Pilot overdracht bodemtaken. In totaal ontvangen € 93.730. Hiervan heeft ca. € 70.000 betrekking op 2019.

	Boekwaarde 31-12-2018	Boekwaarde 31-12-2017
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	145.712	190.532
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	149.729	60.000
Totaal	295.440	250.532

Langlopende financiële verplichtingen

De FUMO is een aantal langlopende verplichtingen aangegaan. Deze zijn als volgt te specificeren (bedragen prijspeil 2018):

- Dienstverleningsovereenkomst met de provincie Fryslân: Duur 5 jaar tot 31 december 2018, bedrag per jaar ca. € 750.000. Op het moment van het opstellen van de jaarstukken wordt de DVO voor 2019 opgemaakt. De dienstverlening vanuit de provincie richting FUMO loopt door in 2019.
- Dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Leeuwarden: Duur 8 jaar tot 31 december 2026, bedrag per jaar circa € 730.000.
- Contract Century Autolease: Duur 6 jaar t/m 2021, bedrag per jaar ca. € 67.500.
- Contract SBA (zaaksysteem): Duur 4 jaar t/m 2021, bedrag per jaar ca. € 75.000.
- Contract HZG accountants: controle jaarrekening 2018-2020, € 22.500 per jaar.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Al enkele jaren speelt een juridisch geschil met een voormalig medewerker. Het is niet betrouwbaar in te schatten of uit dit geschil een uitstroom van middelen tot gevolg zal hebben.

Er is sprake van onrechtmatige inhuur uit 2018 die doorloopt in 2019. In totaal gaat het hierbij om een bedrag van € 84.720.

6.4 Het overzicht van baten en lasten over het begrotingsjaar 2018

Overzicht van baten en lasten	Begroting voor wijziging 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018
Lasten			
Personeelslasten	9.907.872	11.225.433	11.485.348
Kapitaallasten	31.331	36.331	31.331
Wagenpark	113.635	113.635	119.595
Huisvesting	637.932	657.932	621.993
Administratie	35.700	50.700	39.965
ICT	321.000	341.000	341.225
Overige kosten	102.600	102.600	281.401
Implementatiekosten ICT/Project Lis	500.218	500.218	189.432
Implementatiekosten Algemeen/FUMO 2.0	367.347	487.347	994.953
Incidenteel	65.000	122.500	-
Totale lasten	12.082.635	13.637.696	14.105.242
Baten			
Deelnemersbijdragen basistaken gemeenten	3.299.042	3.617.784	3.617.784
Deelnemersbijdragen basistaken Provincie Fryslân	3.270.413	3.678.422	3.678.422
Brikstaken	240.975	240.975	584.243
Deelnemersbijdragen plustaken gemeenten	1.355.909	1.554.119	1.554.118
Deelnemersbijdragen plustaken Provincie Fryslân	2.686.932	2.940.653	2.940.653
Deelnemersbijdrage Wetterskip	46.753	46.753	46.753
Deelnemersbijdrage Implementatiekosten vlg begroting	867.565	987.565	987.565
Deelnemersbijdrage Implementatiekosten saldo 2018			196.820
Externe veiligheid	315.046	315.046	284.830
Extra taken projecten	-	256.379	656.040
Bijdragen deelnemers negatief resultaat 2017	-	-	193.302
Rentebaten	-	-	6.112
Totale baten	12.082.635	13.637.696	14.746.641
Resultaat gewone bedrijfsvoering	-	-	641.399
Vermogenssituaties			
Onttrekking aan reserves	-	-	-
Toevoeging aan reserves			193.302
Resultaat vermogenssituaties	-	-	- 193.302
Resultaat na vermogenssituaties	-	-	448.097

6.5 Toelichting op de rekening van baten en lasten

6.5.1 Toelichting op de lasten

Personeelskosten

De personeelskosten zijn als volgt te specificeren:

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2018	2018	2018
Salaris management	543.185	543.185	437.462
Salarissen bedrijfsvoering	812.892	877.092	703.425
Salarissen primair proces	6.799.404	7.800.320	6.179.863
Dienstverleningsovereenkomst provincie en gem. Leeuwarden	998.842	998.842	916.805
Uitkeringen UWV	-	0	-10.211
Detachering Wetterskip	28.000	28.000	35.380
Vorming en opleiding	163.111	200.001	247.339
Secundaire arbeidsvoorwaarden	53.011	53.011	23.408
Inhuur vervangend personeel	244.665	543.982	2.709.900
Reiskosten Woon-werk	126.000	126.000	186.648
Budget OR	5.000	15.000	16.257
Uren inzet OR	81.762	18.894	-
Dienstkleding/beschermingsmiddelen	7.000	15.000	6.481
Consignatieregeling piket	20.000	-	-
Reis- en verblijfkosten	25.000	25.000	27.651
Premie reparatie 3e jaar WW	-	-	4.941
	9.907.872	11.225.433	11.485.348

Toelichting:

Salarissen primair proces, inhuur vervangend personeel en uitkeringen UWV

De totale overschrijding op de personeelskosten bedraagt € 259.915. De kosten inhuur vervangend personeel worden met € 2.165.918 overschreden. Deze reden hiervoor is dat de FUMO vanwege de krapte op de arbeidsmarkt genoodzaakt is meer gebruik te maken van externe inhuur dan op basis van de begrotingsnormen is berekend. Tegenover de overschrijding op kosten inhuur, staat een onderschrijding op de salarissen primair proces van € 1.620.457.

De gerealiseerde loonkosten per fte zijn ca € 74.000. De begrote loonkosten per fte waren € 71.000. Dit betekent dat per saldo een overschrijding van de loonkosten heeft plaatsgevonden van € 270.000. Op de overige aspecten is derhalve een meevaller gerealiseerd van € 10.000.

Salarissen management en bedrijfsvoering

De salarissen management en bedrijfsvoering kennen een onderschrijding van € 279.389. Voor de eigen formatie van de FUMO voor de bedrijfsvoeringstaken geldt ook dat de lasten voor een deel verschoven zijn naar de post inhuur vervangend personeel, omdat niet alle formatieplaatsen zijn bezet met medewerkers in dienst van de FUMO, maar deels extern worden ingehuurd.

Dienstverleningsovereenkomst provincie en gemeente Leeuwarden

De werkelijke kosten zijn lager uitgevallen dan begroot, onder meer vanwege het vervallen van afschrijvingskosten op devices. Ook is de verrekening van 2017, verantwoord in 2018.

Vorming en opleiding

In de begroting is een bedrag voor vorming en opleiding opgenomen dat correspondeert met 2% van de loonsom van de vaste formatie van de FUMO. In 2018 is het budget met € 47.338 overschreden. In 2018 hebben alle medewerkers van de FUMO een schrijfcursus gevolgd en ook zijn er kosten gemaakt voor teambuilding, die onder deze post zijn verantwoord.

Secundaire arbeidsvoorwaarden

De lasten zijn, conform het bedrijfsplan 2012, geraamd op 0,6% van de loonsom, zijnde € 53.011. Besteed is een bedrag van ruim € 23.000, een onderschrijding van circa € 30.000. De uitgaven hadden betrekking op bindingsactiviteiten, waaronder teamuitjes, de kosten van eindejaarsfeest en kerstpakketten.

Reiskosten woon-werk

De reiskosten woon-werk worden met € 60.648 overschreden. Dit is het gevolg van een gewijzigde verwerking van de fiscale uitruil woon-werk verkeer via de salarisadministratie.

Budget en uren inzet voor OR

Het werkelijke kosten liggen in lijn met het beschikbare budget.

De ureninzet van de ondernemingsraad gaat ten koste van de te maken productieve uren. Dit wordt gecompenseerd door - waar nodig – externe krachten in te huren. Deze kosten zijn verantwoord binnen de post “inhuur vervangend personeel”; vandaar dat de uitgaven bij deze post op nihil gesteld zijn.

Reis- en verblijfskosten

De werkelijke reis- en verblijfskosten liggen in lijn met de begroting. Onder deze post worden thans voornamelijk kosten verantwoord van dienstreizen naar de Waddeneilanden, hotelovernachtingen en reiskosten voor cursusbezoek. De kosten van NS-businesscards, waarmee medewerkers dienstreizen maken, worden ook onder deze post verantwoord. De kosten van dienstreizen met privéauto's zijn verantwoord onder de post wagenpark.

Kapitaallasten

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2018	2018	2018
Aanpassingen kantoor Grou	23.667	28.667	23.667
Dienstauto's	3.665	3.665	3.665
Meetapparatuur	3.999	3.999	3.999
	31.331	36.331	31.331

Aanpassing en inrichting kantoor Grou

In 2014 zijn aanpassingen verricht aan het kantoor in Grou en zijn kosten gemaakt voor de inrichting ervan. Deze kosten zijn geactiveerd en de afschrijvingskosten zijn in de begroting opgenomen. De lasten zijn iets lager dan de raming vanwege het feit dat geen rente is betaald over het uitstaande investeringsbedrag.

Afschrijving dienstauto's

De afschrijvingskosten hebben betrekking op de meetbus welke ultimo 2013 is overgenomen van de voormalige Milieuadviesdienst.

Meetapparatuur

In 2017 is voor circa € 20.000 geïnvesteerd in meetapparatuur. De afschrijving hiervan vindt plaats vanaf 2018.

Wagenpark

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2018	2018	2018
Lease + huur	-	-	67.525
Brandstof	-	-	17.372
Belasting	-	-	747
Verzekering	-	-	1.816
Kosten dienstreizen	-	-	30.499
Overige goederen en diensten	113.635	113.635	1.636
Schoonmaakkosten	-	-	0
	113.635	113.635	119.595

De FUMO heeft er voor gekozen niet alleen met leaseauto's te werken maar ook dienstreizen met het openbaar vervoer en met eigen auto's te laten plaatsvinden. In 2015 heeft aanbesteding plaatsgevonden voor langlopende leasecontracten en is een contract afgesloten voor de lease van € 67.500 met een looptijd van 6 jaar. De kosten zijn iets hoger uitgevallen dan begroot.

Huisvesting

De kosten voor huisvesting kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2018	2018	2018
Huur	344.555	344.555	335.039
Energie- en servicekosten	45.900	45.900	37.300
Schoonmaakkosten	50.930	50.930	0
Kosten werkplekken	-	-	747
Overige huisvestingskosten	196.547	216.547	248.907
	637.932	657.932	621.993

Overige huisvestingskosten

Onder de post "Overige huisvestingskosten" zijn de kosten van facilitaire ondersteuning, die door de gemeente Leeuwarden wordt verzorgd, geraamd. Hieronder vallen de kosten van het huismeesterschap (2 fte.), de schoonmaak van gebouw en inventaris (de gemeente Leeuwarden heeft hiervoor een contract met Caparis), de koffie- en theevoorziening, beveiliging en een door de gemeente Leeuwarden te beheren post onvoorzien.

Omdat de schoonmaakkosten in de dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Leeuwarden zijn opgenomen, wordt de post schoonmaakkosten aanzienlijk onderschreden en de post "overige huisvestingskosten" overschreden.

Administratie

De kosten voor administratie zijn als volgt te specificeren:

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2018	2018	2018
Accountantskosten	25.500	40.500	28.600
Bureaunkosten	10.200	10.200	11.365
	35.700	50.700	39.965

Accountantskosten en bureaunkosten

De kosten voor de controle van de jaarrekening 2018 bedragen € 28.600. Dit is lager dan begroot. De bureaunkosten liggen in lijn met de begroting.

ICT

De kosten voor ICT hebben betrekking op het volgende:

	Begroting voor wijziging 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018
Licenties Zaaksysteem	239.300	239.300	176.397
Overige licenties	81.700	101.700	138.478
Overige goederen en diensten	-	-	26.350
	321.000	341.000	341.225

Licenties zaaksysteem

De licentiekosten voor het zaaksysteem zijn lager dan begroot. Dit komt onder meer doordat het huidige systeem nog niet aan alle gevraagde specificaties voldoet. De ingebruikname van aanvullende modules kan leiden tot hogere kosten, waarmee in de begroting van 2018 al rekening gehouden was.

Overige licenties

De post "Overige licenties" laat ten opzichte van de begroting een overschrijding van circa € 37.000 zien. Gebleken is dat een aantal licenties in 2018 niet waren begroot. De specificatie van deze post is als volgt:

Omschrijving	Bedrag
Portal	€ 46.000
Geomilieu	€ 22.000
Myforms	€ 19.000
Bris	€ 12.000
Topdesk	€ 10.000
Grondstromenkaart	€ 8.000
Embrace (intranet)	€ 7.000
HR-21	€ 5.000
Digitale Checklisten	€ 5.000
Ibabs	€ 2.000
Overig	€ 2.000
Plangrid	€ 1.000
Safeti-nl	€ 1.000
Totaal	€ 140.000

Overige kosten

De overige kosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2018	2018	2018
Abonnementen	45.900	45.900	47.362
Telefoonkosten	5.100	5.100	0
Drukwerk	7.650	7.650	790
Representatie	7.650	7.650	27.978
Bank- en incassokosten	-	-	3.269
Inkopen kantine	-	-	7.276
Kantoorartikelen	-	-	1.573
Verzekeringen	15.300	15.300	11.886
Overige goederen en diensten	-	-	175.410
Aankoop gereedschap	21.001	21.001	5.857
	102.601	102.601	281.401

Abonnementen, telefoonkosten, drukwerk, representatie, bank- en incassokosten, inkopen kantine en kantoorartikelen

Bij de post telefoonkosten kan worden opgemerkt dat deze begrepen zijn in de prijs van de dienstverleningsovereenkomst met de provincie. Voor de inkopen kantine geldt dat deze uitgaven zijn terugontvangen en bij de baten zijn verantwoord.

Overige goederen en diensten

Onder de overige goederen en diensten worden die posten verantwoord die vallen onder 'onvoorzien'. De belangrijkste posten betreffen:

Omschrijving	Bedrag
Kosten shared service bodeminformatie**	46.000
Weringskosten	33.000
Advocaatkosten	26.000
Communicatiekosten	18.000
Bedrijfsarts	11.000
Werkbelevingsonderzoek	10.000
Overig	31.000
Totaal	175.000

De met ** gemerkte uitgaven zijn terugontvangen en bij de baten verantwoord.

Implementatiekosten

Implementatiekosten betreffen kosten die worden gemaakt in het kader van het programma FUMO 2.0, met onderliggende deelprogramma's en de kosten die worden gemaakt voor de implementatie van het zaakstelsel LIS.

De implementatiekosten kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	Begroting voor wijziging 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018
FUMO 2.0	487.347	487.347	988.188
LIS	380.218	500.218	196.197
Totaal implementatiekosten	867.565	987.565	1.184.385

In paragraaf 3.1, bij de toelichting op het programma bedrijfsvoering, zijn beide posten nader toegelicht.

Onvoorzien

	Begroting voor wijziging 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018
Onvoorzien	65.000	122.500	-
	65.000	122.500	-

Alle overige kosten die als onvoorzien moeten worden aangemerkt, worden functioneel geboekt onder de post overige kosten ("overige goederen en diensten"). Zie hiervoor de specificatie op pagina 42.

6.5.2 Toelichting op de baten

Bijdragen deelnemers

De bijdragen voor basis- en de plustaken zijn - conform de bepalingen in artikel 29 van de Gemeenschappelijke Regeling FUMO - in 2018 bij de deelnemers in rekening gebracht op basis van de in de begroting vastgestelde bedragen. Facturering vindt in vier gelijke kwartaaltermijnen plaats. Enkele deelnemers hebben in twee halfjaarlijkse termijnen hun bijdrage voldaan. Daarnaast zijn opbrengsten gerealiseerd in verband extra opdrachten die niet waren begroot. Deze werkzaamheden zijn afzonderlijk bij de opdrachtgever in rekening gebracht.

	Begroting voor wijziging	Begroting na wijziging	Rekening
	2018	2018	2018
<i>Basistaken</i>			
- Inrichting gebonden	5.935.841	6.662.592	6.662.592
- Niet inrichtinggebonden	633.614	633.614	633.614
- BRIKS	240.975	240.975	584.243
	6.810.430	7.537.181	7.880.449
<i>Plustaken</i>			
- Plustaken algemeen	4.089.594	4.541.525	4.541.524
- Externe Veiligheid	315.046	315.046	284.830
- Overige baten uit incidentele opdrachten	-	256.379	635.587
- Doorberekende uren aan interne projecten			-
	4.404.640	5.112.950	5.461.941
<i>Overige</i>			
- Rente	-	-	6.112
- Overige inkomsten deelnemers	-	-	20.453
Deelnemersbijdrage Implementatiekosten vlg begroting	867.566	987.566	987.566
Deelnemersbijdrage Implementatiekosten saldo 2018			196.819
- Bijdrage deelnemers negatief resultaat voorgaand dienstjaar	-	-	193.302
	867.566	987.566	1.404.251
Totaal baten	12.082.636	13.637.697	14.746.641

Het totaal verschil van circa € 1.1 miljoen ontstaat door verschil tussen begrote en gerealiseerde uren op de activiteiten die op urenrealisatie worden afgerekend. Dit betreft de BRIKS-taken, meer plusuren dan begroot bij een aantal deelnemers en incidentele opdrachten van deelnemers en niet-deelnemers. Daarnaast zijn onder de baten uit incidentele opdrachten de opbrengsten uit detachering van medewerkers, ziekte-uitkeringen en de doorberekende kosten zoals bijvoorbeeld shared service bodeminformatie. Als laatste is het saldo van de gerealiseerde implementatiekosten en de begrote bijdrage hiervoor aanvullend als bijdrage (en als vordering) opgenomen. Bij de toelichting op de balans is deze werkwijze nader toegelicht.

6.6 Vermogensmutaties

	Begroting voor wijziging 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018
Resultaat voor vermogensmutaties	-	-	641.399
- Onttrekkingen aan reserves	-	-	-
- Toevoegingen aan reserves	-	-	193.302
	-	-	193.302
Resultaat na vermogensmutaties	-	-	448.097

Toelichting:

Conform het besluit van het AB in de vergadering van 19 oktober 2018 is het tekort van 2017, zijnde € 193.000, in 2018 in rekening gebracht bij de deelnemers.

6.7 Overige gegevens

6.7.1 Incidentele baten en lasten 2018

Het BBV schrijft voor dat in de jaarstukken melding wordt gemaakt van de incidentele baten en lasten. Dit is vastgelegd in artikel 28, lid c van het BBV:

De incidentele baten en lasten van de FUMO kunnen over het verslagjaar 2018 als volgt worden weergegeven:

Incidentele baten en lasten	
Lasten:	
Wervingskosten	€ 33.000
Juridische ondersteuning	€ 26.000
Eenmalige ICT-kosten:	€ 70.000
Totaal incidentele lasten	€ 129.000

6.7.2 Structurele mutaties 2018 in reserves

De van toepassing zijnde regels in het BBV schrijven voor dat in de jaarstukken melding wordt gemaakt van structurele mutaties in reserves. Dit wordt geregeld in artikel 28, lid d van het BBV:

In het verslagjaar zijn geen structurele toevoegingen en/of onttrekkingen aan de reserves verantwoord.

Voorstel tot bestemming van het resultaat 2018

Het algemeen bestuur is bevoegdheid tot resultaatbestemming. Hierover zal separaat een voorstel aan het algemeen bestuur worden gedaan.

Algemene reserve (weerstandsvermogen)

Volgens artikel 29 lid 8 van de GR mag het weerstandsvermogen van de FUMO niet meer bedragen dan 10% van de jaaromzet. Voor zover het batig saldo van enig jaar leidt tot een weerstandsvermogen van meer dan 10% van de jaaromzet, wordt het meerdere uitgekeerd naar rato van de bijdrage voor basis- en plustaken in het verslagjaar.

Algemene reserve per 1-1-2018	5.729
Bij: Toevoeging in het boekjaar 2018	<u>193.302</u>
Saldo algemene reserve voor resultaatbestemming 2018	199.030
De jaaromzet 2018 bedraagt	14.746.941
Maximale toegestaan weerstandsvermogen volgens artikel 29 lid 8 GR (10%)	1.474.694

6.7.3 Begrotingsrechtmatigheid

Algemeen

De begrotingsrechtmatigheid heeft betrekking op het financiële handelen binnen het kader van de geautoriseerde begroting. Dit wordt formeel als volgt omschreven:

"Financiële beheers handelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten (exploitatie), alsmede de balansposten (investeringen), die tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door het Algemeen Bestuur zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheer handelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag alsmede het begrotingsjaar van toepassing zijn".

Volgens het BBV dienen de afwijkingen in de jaarrekening herkenbaar te worden opgenomen en van een toelichting te worden voorzien. Als blijkt dat de gerealiseerde uitgaven hoger zijn dan geautoriseerd, dan is er sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

In het Programma van Eisen Aanbesteding Accountantsdiensten FUMO is in artikel 4 vastgelegd dat de controle van de jaarrekening is gericht op het geven van een oordeel over het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties (investeringen). Dit in overeenstemming met de begroting en de van toepassing zijnde wettelijke regelingen.

De voor de controle van toepassing zijnde regels zijn vastgelegd in:

- het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO);
- de Kadernota en adviezen van het Platform Rechtmatigheid Provincies en Gemeenten (PRPG);
- de Richtlijnen voor de Accountantscontrole (NBA).

Het toetsingskader voor de rechtmatigheid is volgens paragraaf 6 beperkt tot alleen financiële beheers handelingen voortvloeiende uit wettelijke voorschriften dan wel besluiten van het Algemeen Bestuur.

Analyse

De analyse van de begrotingsoverschrijdingen betreft lasten per programma exclusief mutaties in reserves (rekening van baten en lasten). In onderstaand overzicht zijn de lasten uit het verslagjaar 2018 afgezet tegen de begroting na wijziging 2018.

Programma	Lasten begroting na wijziging	Lasten volgens rekening	Vershil
Programma basistaken	7.607.492	7.833.861	-226.369
Programma aanvullende taken	4.920.140	5.066.544	-146.404
Programma bedrijfsvoering	5.510.895	5.745.761	-234.866
Totalen programma's	18.038.527	18.646.166	-607.639

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat er over het verslagjaar 2018 op de programma's Basistaken en aanvullende taken overschrijdingen van de lasten hebben plaatsgevonden. Het totaal van de lasten per programma is hoger dan het geconsolideerde overzicht van baten en lasten.

Dit wordt veroorzaakt doordat de lasten van programma 1 bedrijfsvoering worden doorbelast aan de programma's 2 en 3. De programma indeling wijkt af van de organisatiestructuur en de wijze waarop de financiële administratie is ingericht. In de realisatie zijn de lasten gebaseerd op de verhouding tussen programma 2 en 3 volgens de begroting. Dit wijkt af van de werkelijkheid. Tegenover de overschrijding van de lasten staan ook vergelijkbaar meer baten dan begroot. Hoewel dus sprake is van overschrijding van de lasten op programmaniveau passen de lasten binnen de activiteiten van de FUMO en zijn daardoor rechtmatig.

Rechtmatigheid inhuur

De FUMO heeft in 2018 voor bijna € 3.4 mln aan externe inhuur gepleegd. In het kader van het beoordelen van de mate van rechtmatigheid van deze inhuur heeft de FUMO hier een nadere analyse op uitgevoerd. De uitkomst van deze analyse is dat er voor 2018 sprake van een bedrag van ruim € 1.4 mln aan onrechtmatige kosten inhuur. Dit betekent dat er, evenals in 2017, sprake zal zijn van een afkeurend oordeel op het gebied van rechtmatigheid.

6.7.4 Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de FUMO van toepassing zijnde regelgeving (het algemeen WNT-maximum). In 2018 is het algemene maximum € 189.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Voor topfunctionarissen met en zonder vaste dienstbetrekking gelden verschillende berekeningen die in onderstaande tabellen zijn opgenomen.

Bezoldiging toefunctionarissen

Leidinggevende toefunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende toefunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functieervulling.

bedragen x € 1	Dhr. P. Hofstra	Dhr. R v/d Helm
Functiegegevens⁵	Directeur	Directeur a.i.
Aanvang ⁶ en einde functieervulling in 2018	01/11 - 31/12	01/01 - 31/10
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	0,17	0,83
Dienstbetrekking? ⁸	ja	Nee
Bezoldiging⁹		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	18.240	155.455
Beloningen betaalbaar op termijn	2.485	0
<i>Subtotaal</i>	<i>20.725</i>	<i>155.455</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	31.586	157.414
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag ¹¹	nvt	nvt
Totale bezoldiging	20.725	155.455
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan ¹²	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling ¹³	nvt	nvt
Gegevens 2017¹⁴		
Functiegegevens⁵	nvt	Directeur a.i.
Aanvang ⁶ en einde functieervulling in 2017	nvt	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) ⁷	nvt	1,00
Dienstbetrekking? ⁸	nvt	Nee
Bezoldiging⁹		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	nvt	187.761
Beloningen betaalbaar op termijn	nvt	nvt
<i>Subtotaal</i>	<i>nvt</i>	<i>187.761</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ¹⁰	nvt	220.498
Totale bezoldiging	nvt	187.761

Bezoldiging van de leden van het algemeen bestuur

Vanuit deelnemer	Naam	Functie AB	Functie DB	(gewezen) toptfunctionaris	Met dienstbetrekking (ja/nee)	Beloning	Belastbare vast en variabele inkosten-vergoeding	Voorziening en ten behoeve van betalingen betaalbaar op termijn	Totale bezoldiging	Duur van het dienstverband in het jaar (in dagen)	Omvang van het dienstverband in het jaar (fte)
Achtkarspelen	De heer K. Antuma	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Achtkarspelen	De heer Max de Haan	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Ameland	De heer P. Unsens	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Ameland	De heer T. Faber	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Ameland	Mevrouw E. Bruins Slot-Janmaat	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Dantumadiel	De heer K. Agricola	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Dantumadiel	De heer G. Wiersma	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
De Fryske Marren	De heer D. Durksz	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
De Fryske Marren	De heer F. Veltman	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Dongeradeel	Mevrouw M. Waanders	Lid/ voorzitter	Lid/ voorzitter	ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Ferwerderadiel	De heer J. Hijma	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Harlingen	De heer H. Boon	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Heerenveen	De heer S. Siebenga	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Heerenveen	De heer J. van Veen	Lid	Lid	ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Kolummerland	De heer J. Benedictus	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Leeuwarden	De heer H. Deinum	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Ooststellingwerf	De heer H. van de Boer	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Ooststellingwerf	Mevrouw Fimke Hijlkema	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Opsterland	De heer A. Postma	Lid	Lid	ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Provincie Fryslân	De heer M. Schrier	Lid	Lid	ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Provincie Fryslân	Mevrouw S. Poepjes	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Schiermonnikoog	De heer G. Heeringa	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Schiermonnikoog	De heer E. Gerbrechts	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Smallingerland	De heer P. van der Zwan	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Smallingerland	De heer P. de Ruiter	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Súdwest-Fryslân	De heer M. De Man	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Terschelling	Mevrouw J. Hoekstra	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Terschelling	De heer S. Haringa	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Tytsjerksteradiel	Mevrouw E. Bruins Slot-Janmaat	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Tytsjerksteradiel	De heer A. Bouwman	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Vlieland	De heer R. Hoekstra	Lid	Lid	ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Vlieland	Mevrouw E. de Ruijter	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Waadhoeke	Mevrouw N. Haarsma	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Weststellingwerf	De heer C. Trompeter	Lid	Lid	ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Weststellingwerf	De heer Jack Jongbloed	Lid		ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.
Wetterskip Fryslân	De heer E. Berenst	Lid	Lid	ja	nee	0	0	0	0	0 n.v.t.	n.v.t.

In het AB zijn als gevolg van gemeenteraadsverkiezingen (door herindelingen) enkele wijzigingen geweest.

Uit bovenstaande overzichten blijkt dat de norm voor de WNT in 2018 niet wordt overschreden.

6.7.5 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na de balansdatum geen gebeurtenissen voorgedaan die de jaarcijfers beïnvloeden.

7 Bijlage I: Risicoanalyse

In januari 2019 is de risico-inventarisatie geactualiseerd. De geïdentificeerde risico's zijn in de tabel hieronder overgenomen en aangevuld met de aard van het risico, de kans van optreden en de financiële impact.

Risico Analyse

De volgende risico's die, als deze zich voordoen, kunnen leiden tot financiële gevolgen worden onderkend door de FUMO:

Nr.	Omschrijving	Beheersingsmaatregel	Bedrag	Kans (Hoog, Middel, Laag)	Impact
1	In de urenberekening wordt uitgegaan van een ziekteverzuim van 5% voor 2019. Indien er sprake is van een hoger percentage, dan zal dit leiden tot extra kosten omdat dan externe capaciteit moet worden ingehuurd welke niet is begroot. Maximaal 2 % boven de norm van 5%. 1% is circa € 100.000	Maandelijks worden verzuimcijfers besproken in het MT en met afdelingshoofden. Met medewerkers met een hoog frequentie aan verzuim vinden gesprekken plaats. Vanaf 2017 is het beleid meer gericht op preventie van verzuim.	200.000	H	€ 160.000
2	Het zaaksysteem dient te worden aangepast aan de veranderende wet- en regelgeving zoals besluit VTH en Omgevingswet. Daarnaast vereist de aansluiting op het digitale stelsel een organisatie die geheel digitaal kwalitatieve, hoogstaande informatie verzamelt en opmaakt. Dit vraagt na het afronden van de implementatie van het nieuwe zaaksysteem LIS en het proces van uniformering als onderdeel van FUMO 2.0 om het opnieuw (her)inrichten van een aantal (interne) processen en systemen. Omvang van het risico is moeilijk te bepalen. Schatting risico is € 250.000	Strakke sturing d.m.v. projectmanagement LIS en regelmatige monitoring door het MT.	250.000	H	€ 200.000
3	Huisvesting. Risico m.b.t. tijdelijke huisvesting. Het gaat hierbij vooral om kosten als het gevolg van productieverlies. Globale schatting € 250.000.	Afspraken maken dat de verhuurder zoveel mogelijk kosten voor haar rekening neemt.	250.000	H	€ 200.000
4	Invoering omgevingswet zal voor de organisatie grote impact hebben. De voorbereiding en invoering zal extra inzet (productieverlies) vragen van FUMO-medewerkers. Dit betreft vooral het inventariseren van de activiteiten die bij de diverse inrichtingen worden uitgevoerd, In de productiviteitsnorm is beperkt rekening gehouden met inzet voor nieuwe ontwikkelingen. Risico ingeschat op € 250.000.	Tijdig exacte inschatting voor inzet maken en verwerken in de begroting.	250.000	M	€ 125.000

5	Werving, selectie en mobiliteit. Het aantrekken van nieuwe medewerkers via het reguliere wervings- en selectiebeleid van de FUMO (adverteren en zoeken naar personeel dat al aan de functie-eisen voldoet) voldoet nauwelijks meer. Als gevolg van de aantrekkende economie is het voor m.n. de specialistische functies uiterst moeilijk intern personeel te werven. Hierdoor wordt in toenemende mate gebruik gemaakt van inhuur. De FUMO heeft een Strategische Personeelsplanning gemaakt waarbij ingezet wordt op een steviger verbinding met opleidingsinstituten en het verleggen van de koers naar het meer zelf vormen en opleiden van personeel. Het rendement van deze strategische koerswijziging zal nog de nodige tijd op zich laten wachten. Tot dan zal de koers blijven dat we operationele gaten zoveel mogelijk vullen met inhuur. Risico is dat het werven van nieuwe medewerkers en het verminderen van de inhuur niet zo snel gaat als gedacht. Wanneer er, mede als gevolg van het besluit VTH, naar verhouding meer moet worden ingehuurd, is het risico dat de kosten hoger worden dan begroot. Wanneer de verhouding 70/30 wordt in plaats van 85/15, levert dit verhoudingsgewijs 13 fte meer inhuur op. Inhuur kosten gemiddeld € 35K per jaar meer, waardoor het totale risico € 700 K bedraagt. Hiervan is een deel voorzien in de transitiebegroting, waardoor het restrisico 6,5 fte bedraagt.	In de begroting is rekening gehouden met verhouding vast/flexibel van 75/25 tot en met 2020. Daarna is de verhouding 85/15.	227.500	M	€ 113.750
6	Implementatie FUMO 2.0 in de lijn. Het ontwikkelprogramma FUMO 2.0 leidt tot veranderingen in de werkwijze van de FUMO (en deelnemers). De uitvoering van die veranderingen zal inzet van de eigen medewerkers vragen en wellicht extra (externe) inzet. Er bestaat risico op productieverlies, waarbij het risico bestaat dat het resterende budget voor FUMO 2.0 onvoldoende is om dit af te dekken.	Sturen dat de uitgangspunten van de productiviteitsnorm gehaald worden. In die nieuwe norm is rekening gehouden met uren voor nieuwe ontwikkelingen.	250.000	M	€ 125.000
7	Implementatie besluit VTH. De implementatie wordt projectmatig opgepakt en aangestuurd door een bestuurlijke stuurgroep. De transitie was voorzien voor 2018, maar lijkt meer tijd te vergen. Hierdoor bestaat de kans dat de projectkosten toenemen.	Gevolgen zo tijdig mogelijk in beeld brengen en verwerken in de begroting. Kosten tussentijds in rekening brengen bij deelnemers	200.000	M	€ 100.000
Totaal			1.627.500		1.023.750

* Bij een hoog risico wordt de financiële impact voor 80 procent meegenomen, bij een gemiddeld risico voor 50 procent en bij een laag risico voor 20 procent.

Op basis van de risico-inventarisatie bedraagt de financiële impact € 1.023.750. Het huidige weerstandsvermogen van de FUMO is, rekening houdende met de claims op de algemene reserve niet van voldoende omvang dat optredende risico's door de FUMO kunnen worden opgevangen. Op grond van de uitgangspunten in de nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement van de FUMO zal de opbouw van het weerstandsvermogen vanaf 2019 in drie jaar tijd plaatsvinden door middel van extra deelnemersbijdragen.

8 Bijlage II: Overzicht taakvelden

Rekening FUMO	2018	0,1 Bestuur	0,4 Overhead, ondersteuning organisatie	0,8 Overige baten en lasten	7,4 Milieu- beheer	8,3 Wonen en Bouwen	Totaal
Personeelskosten	10.533.163	28.600	2.145.082		7.775.239	584.243	
Investering o.b.v. DVO's	916.805		916.805				
Detachering Wetterskip	35.380		35.380				
Materiele lasten	1.435.510		1.435.510				
Implementatiekosten	1.184.385		1.184.385				
Onvoorzien							
Totaal lasten	14.105.243	28.600	5.717.161	-	7.775.239	584.243	14.105.243
Baten:							
Basistaken	8.185.900				7.601.657	584.243	
Aanvullende taken	4.520.903				4.520.903		
Extra taken projecten	656.040				656.040		
Bijdrage implementatiekosten	1.184.385		1.184.385				
Rentebaten	6.112		6.112				
Totaal baten	14.553.339	-	1.190.497	-	12.778.600	584.243	14.553.339
Saldo	448.097						

9 Bijlage III Stand van zake kwaliteitscriteria

Inleiding

De FUMO besteedt continu en systematisch aandacht aan de VTH-kwaliteitscriteria. Dat is nodig, omdat er binnen onze organisatie voortdurend sprake is personele wisselingen en veranderingen in het takenpakket. Wij maken hiervoor gebruik van MyForms; een geautomatiseerde programma waarin wij data en mutaties van alle medewerkers bijhouden. MyForms genereert rapportages. Op basis van deze rapportages informeert de FUMO haar deelnemers over de mate waarin onze organisatie voldoet aan de kwaliteitseisen.

De voorliggende rapportage is gebaseerd op de stand van zaken per peildatum 1 januari 2019.

Kwaliteitscriteria

Voor de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving gelden kwaliteitscriteria. Op grond van het Besluit VTH hebben gemeenten en provincies deze kwaliteitscriteria vastgelegd in de gemeentelijke en provinciale kwaliteitsverordeningen. Inhoudelijk hebben de Friese gemeenten en de provincie de criteria op elkaar afgestemd en vastgelegd in het Frysk Peil F1.

De taken op gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn onderverdeeld in 26 deskundigheidsgebieden. Voor elk deskundigheidsgebieden gelden kwaliteitseisen. Het gaat om de eisen ten aanzien van:

Fryske Untfarringsdiens Milieu en Omjouwing

Wat houdt een kwaliteitscriterium in?

- 26 deskundigheidsgebieden
- Een **organisatie** beschikt over:
 - 2 minimaal twee medewerkers
- De **medewerkers** die werken op deskundigheidsgebied X voldoen aan:
 - O opleidingseisen
 - W werkervaringseis
 - A aanvullende kennis
 - F frequentie (= vliegreuen)

Totaalbeeld

Er zijn in totaal 26 deskundigheidsgebieden. De FUMO voert voor haar deelnemers taken uit op 22 deskundigheidsgebieden. Voor deze taken wil de FUMO dan ook aan de kwaliteitseisen voldoen.

Voor de 22 deskundigheidsgebieden voldoet de FUMO in toenemende mate aan de kwaliteitscriteria. Het beeld is als volgt:

- Voor 9 [was 2018: 7] deskundigheidsgebieden wordt aan alle kwaliteitseisen voldaan.
- Voor 6 [was 2018: 8] deskundigheidsgebieden constateren wij dat FUMO medewerkers op de aspecten *Opleiding* en *Aanvullende kennis* onderdelen missen. We hebben deze kennistekorten in beeld. In 2019 zetten wij deze lijn voort door medewerkers gericht (bij)scholing te laten volgen, waar mogelijk in de vorm van in-company cursussen. Op deze manier wordt kennistekort geleidelijk aan weggewerkt.
- Voor 4 [was 2018: 6] deskundigheidsgebieden geldt dat wij werkzaamheden uitbesteden aan gespecialiseerde bureaus. De kwaliteitscriteria staan toe dat deze werkzaamheden buiten de overheid worden uitgevoerd.

- Voor 6 [2018: 7] deskundigheidsgebieden voldoet de FUMO niet aan de kwaliteitseisen. Voor deze deskundigheidsgebieden geldt dat de werkvoorraad van de FUMO van beperkte omvang is. Daardoor kan niet aan de frequentie-eis worden voldaan. De medewerkers op deze deskundigheidsgebieden missen onderdelen van de aspecten *Opleiding* en *Aanvullende kennis*. Bij geringe werkvoorraad kan de FUMO ook niet voldoen aan het aspect *Robuustheid*. Om toch te voorzien in voldoende continuïteit onderhouden deze medewerkers contact met collega's bij andere omgevingsdiensten.

Toelichting per deskundigheidsgebied (comply or explain)

A – Voldoet

De FUMO voldoet aan de kwaliteitscriteria voor de deskundigheidsgebieden:

1	Casemanagen	2	O	W	A	F
6	Toezicht en handhaving bodem	2	O	W	A	F
12	Buitengewone opsporing milieu, welzijn en infrastructuur	3	O	W	A	F
20	Externe veiligheid	2	O	W	A	F
21	Geluid	2	O	W	A	F
23	Luchtkwaliteit	2	O	W	A	F

B – Voldoet niet volledig

De FUMO voldoet niet volledig aan de kwaliteitscriteria voor onderstaande deskundigheidsgebieden. De reden hiervan is dat betrokken medewerkers op één of enkele onderdelen van aanvullende opleiding en kennis niet voldoen. Veelal betreft het onderdelen van aanvullende kennis. In deze hiaten wordt met het opleidingsprogramma voorzien.

In de tweede helft van 2018 zijn diverse opleidingen en trainingen gevolgd. Veranderingen komen soms niet direct tot uitdrukking in de rapportages. In 2019 investeren wij verder in opleiding en training van onze medewerkers. Daarbij zetten wij gericht in op het wegwerken van kennistekorten bij de onderstaande deskundigheidsgebieden.

3	Vergunningverlening milieu	2	O	W	A	F
5	Toezicht en handhaving milieu	2	O	W	A	F
7	Toezicht en handhaving groene wetten	2	O	W	A	F
8	Behandelen juridische aspecten vergunningverlening	2	O	W	A	F
9	Behandelen juridische aspecten handhaving	2	O	W	A	F
19	Bodem, bouwstoffen, water – activiteit 1 t/m 3	2	O	W	A	F

C – Uitbestede werkzaamheden

Op een aantal deskundigheidsgebieden staan de kwaliteitscriteria toe dat werkzaamheden niet binnen de overheid worden uitgevoerd, maar uitbesteed mogen worden aan gespecialiseerde (commerciële) organisaties. Op de onderstaande deskundigheidsgebieden maken wij van deze mogelijkheid gebruik.

13	Bouwfysica	2	O	W	A	F
14	Brandveiligheid	2	O	W	A	F
15	Constructieve veiligheid	2	O	W	A	F
23	Luchtkwaliteit (activiteit 6)	2	O	W	A	F

De deskundigheidsgebieden 13 en 15 zijn belegd bij externe bureaus. Deskundigheidsgebied 14 wordt uitgevoerd door de VR/Brandweer Fryslân. Het uitvoeren van emissiemetingen en geuronderzoeken (deskundigheidsgebied 23, activiteit 6) besteedt de FUMO uit aan gespecialiseerde adviesbureaus of omgevingsdiensten die aan de kwaliteitscriteria voor dit onderdeel voldoen.

D - Onvoldoende werkvoorraad

Voor enkele deskundigheidsgebieden geldt dat de FUMO wel over medewerkers beschikt met de benodigde kennis en ervaring, maar dat de hoeveelheid werk op het deskundigheidsgebied niet voldoende is om voor deze werkzaamheden ook aan de frequentie-eis te kunnen voldoen. De FUMO voert deze taken uit voor enkele deelnemers. Dit betreft de volgende deskundigheidsgebieden:

2	Vergunningverlening bouwen en ruimtelijke ordening	2	O	W	A	F
4	Toezicht en handhaving bouwen en ruimtelijke ordening	2	O	W	A	F
10	Behandelen juridische aspecten afwijkingsbesluiten	2	O	W	A	F
16	Bouwakoestiek	2	O	W	A	F
17	Sloop en asbest	2	O	W	A	F
18	Afvalwater (indirecte lozingen)	2	O	W	A	F

De deskundigheidsgebieden 2, 4, 10 en 16 zijn gerelateerd aan BRIKS-taken. De FUMO heeft wel medewerkers met adequate opleiding en werkervaring op de deskundigheidsgebieden 2,4 en 10, maar deze medewerkers hebben deze deskundigheidsgebieden vanwege de geringe frequentie (F) niet ingevuld. Voor deskundigheidsgebied 17 geldt dat deze basistaak door de meeste deelnemers (nog) niet aan de FUMO is overgedragen.

Wanneer meer deelnemers meer taken op deze deskundigheidsgebieden aan de FUMO overdragen neemt de werkvoorraad toe en kan in toenemende mate aan de gestelde eisen worden voldaan. Dit geldt zeker voor basistaken die nog niet door alle deelnemers bij de FUMO zijn ondergebracht.

E – Geen taken

Deelnemers hebben bij de FUMO **geen taken** ondergebracht voor de onderstaande deskundigheidsgebieden. Zolang de FUMO deze taken niet uitvoert, hoeft ook niet aan desbetreffende kwaliteitseisen voldaan te worden. Het betreft de volgende deskundigheidsgebieden:

19	Bodem, bouwstoffen, water – activiteit 4	2	O	W	A	F
22	Groen en ecologie	2	O	W	A	F
24	Stedenbouw en inrichting openbare ruimte	2	O	W	A	F
25	Exploitatie en planeconomie	2	O	W	A	F
26	Cultuurhistorie	2	O	W	A	F

Resumé verbeteringen

De FUMO is er continu op gericht zo goed mogelijk te voldoen aan de kwaliteitscriteria. De belangrijkste verbeterpunten voor 2019 zijn de volgende:

Terugdringen tekortkomingen op gebied van opleiding en kennis

- MyForms is een dynamische tool, waarmee het management inzicht heeft bij welke deskundigheidsgebieden sprake is van tekortkomingen in opleiding en kennis.

- De kwaliteitscriteria vormen een vast onderdeel van de ontwikkelgesprekken tussen de medewerker en zijn/haar leidinggevende.
- De FUMO biedt medewerkers gericht (bij)scholing aan. Binnen de begroting is daarvoor opleidingsbudget beschikbaar.

Onvoldoende werkvoorraad

- Per 1 januari 2020 zullen deelnemers aanvullend basistaken bij de FUMO onderbrengen. Dit is verplicht op grond van het Besluit VTH. Als gevolg daarvan zal op een aantal deskundigheidsgebieden de werkvoorraad toenemen waardoor de FUMO beter in staat zal zijn aan de eisen op gebied van *Robuustheid* en *Frequentie* te voldoen.
- Voor die taken en deskundigheidsgebieden waar een individuele organisatie niet aan de kwaliteitseisen kan voldoen is verdergaande samenwerking nodig. Door het onderbrengen van taken bij de FUMO kan aan kwaliteitscriteria worden voldaan.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2018

Ons afkeurend oordeel omtrent rechtmatigheid en ons goedkeurend oordeel omtrent getrouwheid

Wij hebben de jaarrekening 2018 van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grou gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening, een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2018, als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing op 31 december 2018, in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2018, uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf "De basis voor ons afkeurend oordeel omtrent rechtmatigheid en ons goedkeurend oordeel omtrent getrouwheid" in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder de eigen verordeningen zoals opgenomen in het normenkader dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 29 juni 2018.

De jaarrekening bestaat uit:

1. Het overzicht van baten en lasten over 2018.
2. De balans per 31 december 2018.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.
4. De bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons afkeurend oordeel omtrent rechtmatigheid en ons goedkeurend oordeel omtrent getrouwheid

In de jaarrekening 2018 is sprake van de volgende ongecorrigeerde fout:

Onrechtmatigheden:

In de jaarrekening zijn lasten opgenomen waaraan, gezien de omvang, een verplichte Europese aanbestedingsprocedure ten grondslag dient te liggen. Ons onderzoek heeft uitgewezen dat niet in alle gevallen de Europese aanbestedingsrichtlijnen zijn nageleefd. Hierdoor is sprake van onrechtmatige transacties voor een bedrag van in totaal € 1.400.000 betreffende de inhuur van diensten.

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 29 juni 2018 en de Regeling Controleprotocol WNT 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omgjouwing, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6aWNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 141.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling controleprotocol WNT 2018. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 7.000 alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.
- De WNT tabel.

Uitgezonderd de effecten van de aangelegenheden beschreven in de paragraaf "De basis voor ons afkeurend oordeel omtrent de rechtmatigheid en ons goedkeurend oordeel omtrent getrouwheid" zijn wij op grond van onderstaande werkzaamheden van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van het BBV is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de relevante vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag, in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder de eigen verordeningen, zoals opgenomen in het normenkader, vastgesteld op 29 juni 2018 door het algemeen bestuur.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 29 juni 2018, de Regeling Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's:
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
 - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde afweging dat de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Teven het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeenschappelijke regeling Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 14 juni 2019

Hofsteenge Zeeman Groep B.V.
Was getekend: drs. S. Hofsteenge RA